

Od autorky bestsellerů
LABYRINT a HROBKA

KATE MOSSE

CITADELA

Kdo je skutečný nepřítel?

CITADELA

KATE
MOSSE
CITADELA

Přeložil Richard Podaný

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2013

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2012 Mosse Associates Ltd

All rights reserved.

Z anglického originálu *Citadel*

(First published by Orion Books, Great Britain, 2012)

přeložil © 2013 Richard Podaný

Redakce textu: Marie Válková

Jazyková korektura: Ludmila Böhmová

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 978807415369

Jsem, jsi, jsme
ať zbabělostí či statečností
ti, kdo si najdou cestu
zpátky na scénu
s nožem v ruce, s fotoaparátem
a s knihou bájí,
v níž
naše jména nepadnou.

Ze sbírky *Potopit se k vraku*
Adrienne Richová (1973)

Na památku dvou neznámých žen
zavražděných v Baudrigues 19. srpna 1944

OBSAH

Hlavní postavy 11

Prolog • 13

První léto • 21

Stíny v horách • 175

Poslední bitva • 349

Epilog • 549

Autorčina poznámka 553

Poděkování 555

Bibliografie 557

Hlavní postavy

ORGANIZACE CITADELA

Sandrine Vidalová
Marianne Vidalová
Lucie Ménardová
Liesl Blumová
Suzanne Peyreová
Geneviève Saint-Loup
Eloise Saint-Loup

V CARCASSONNE

Raoul Pelletier
Robert Bonnet
Leo Authié
Sylvère Laval
Marieta Barthèssová
Jeanne Giraudová
Max Blum

V HAUTE VALLÉE

Audric Baillard
Achille Pujol
Erik Bauer
Yves Rousset
Guillaume Breillac

PROLOG

Srpen 1944

COUSTAUSSA

19. SRPNA 1944

Nejdřív uvidí mrtvolu. Je to na kraji vesnice, mužské vysoké boty a bosé ženské nohy, prsty ukazují dolů k zemi jako u tanečnice. Mrtvolu se pomaličku otáčejí dokola v pálicím srpnovém slunci. Šlapky ženských nohou jsou černé, snad od hlíny, anebo napučené horkem, na tuhle vzdálenost těžko říct. Kolem nich se shlukují a rojí mouchy, hašteří se, žerou.

Žena známá jako Sophie nasucho polkne, ale neucukne a neuhne pohledem, jako by jim vracela právě tu důstojnost, kterou jim způsob smrti ukradl. Nemůže riskovat a jít blíž – mohla by to být past, a taky to na past vypadá –, ale z úkrytu v podrostu na místě, kde se napojuje stará cesta do Cassaignes, vidí Sophie, že oběti mají ruce svázané za zády hrubým provazem, jaký se používá na statcích. Muž má ruce sevřené v pěst, jako by zemřel v boji. Má modré plátěné kalhoty – takže rolník nebo uprchlík, ne partyzán. Ženinu sukni lehce zvedá vánek, pohazuje opakujícím se chrpovým vzorem na bledě žlutém pozadí. Sophie si zacloní oči a klouže pohledem nahoru po provaze, až někam mezi sytě zelené listí starého cesmínového dubu, k větvi, která posloužila jako šibenice. Obě oběti mají na hlavách kápě, vlastně pytle z hrubého jutového plátna, které smyčka a pád trhnutím těsně utáhly.

Usoudí, že je asi nezná, ale i tak se pomodlí, aby nějak vyznačila okamžik jejich skonu. Čistě pro sám rituál, ne z víry. Křesťanský mýtus pro ni nic neznamená. Zazívala toho příliš, než aby věřila v takového Boha a takovým překrásným povídkám.

Na žádnou smrt se nezapomene.

Sophie se zhluboka nadechne a vyžene si z hlavy myšlenku, že už je pozdě, že zabíjení už začalo. Příkrčí se a zpola běží, zpola se plazí ve skrytu za nízkou, dlouhou zídou, která vede kolem cesty k vesnici. Ví, že mezi koncem zdi a prvními přístavky starého Andrieuova statku je třímetrová, snad čtyřmetrová mezera. Žádný kryt, žádný stín. Pokud čekají a vyhlížejí ze zčernalých oken domu za opuštěným hřbitovem, právě ten nechráněný kus terénu bude místem, kde ji dostihne střela.

Ale žádný odstřelovač tu není, není tu nikdo. Dostane se k poslední z *capitelles*, těch pradávných kamenných útulků je v kopcích severně od Coustaussy hodně, vklouzne do něj. Nějakou dobu jej používali jako sklad zbraní. Teď je prázdný.

Odsud má Sophie nerušený výhled dolů na vesnici a na majestátní rozvaliny hradu na západě. Vidí, že na bíle natřené zdi Andrieuova domu je krev, rudá rachejtla, jako když cáknete barvu ze štětky. Skvrna má dva jasné patrné středy, které se na okrajích rozmazaly a splynuly dohromady, a už mění v nemilosrdném

odpoledním slunci barvu na rezavou. Sophie strne, i když cosi v ní doufá, že to jen znamená, že toho muže a tu ženu nejdřív zastřelili. Oběšení je nejkrutější smrt, pomalá, ponížující, a ona takovou dvojitou popravu už viděla, jednou ve Quillanu, jednou v Mossetu. Trest a varování; mrtvolky se ponechají vranám, jako na středověkých šibenicích.

Pak si všimne rýh v hlíně u paty zdi, kudy vláčeli mrtvolky, a také kolejí po pneumatikách, jež vedou k vesnici, ne k tomu cesmínovému dubu, a dostane strach, že to znamená další dvě oběti.

Nejméně čtyři mrtví.

Obává se, že všechny odvedli na Place de la Mairie a vojáci zatím prohledali statky a domy. Hnědé košile, černé košile, metody mají stejné. Hledají dezertéry, makisty, zbraně.

A ji.

Sophie se rozhlíží po zemi, jestli se tam nezaleskne kov. Pokud by našla nábojnice, mohla by určit typ zbraně a možná by se dozvěděla, kdo střílel. Gestapo nebo milice, možná dokonce i někdo z jejích lidí. Je ale příliš daleko a vypadá to, že si vrazi dali záležet, aby nezanechali důkazy.

Chvilku si povolí jen sedět na bobku v příjemném stínu, opřená o stěnu *capitelle*. Srdce se otáčí, otáčí v prsou, jako motor starého auta, co odmítá nastartovat. Paže má jednu spleť škrábanců a řezných ranek od hustého křoví z hlodášů a hlohů, které jsou po týdnech bez deště suché a zlomyslně ostré, košili má potřhanou, takže je vidět opálená kůže a jasně patrná jizva na rameni. Ve tvaru lotrinského kříže, jak řekl Raoul. Schovává ji. Už ta by stačila, aby poznali, kdo je.

Sophie si ostrhávala vlasy a začala nosit volné kalhoty, ale i když je vyhublá, stejně vypadá žensky. Sklouzne pohledem dolů k vysokým botám, mužským bagančatům s tkaničkami a vyloženým novinami, aby jí aspoň trochu seděly, a vzpomene si na třešňově rudé botky s malými černými podpatky, které měla na sobě, když s Raulem tančili v Paichérou. Copak se s nimi asi stalo, říká si. Jsou pořád v šatníku v domě na rue du Palais, anebo si je někdo vzal? Ne že by na tom sešlo. Teď jí podobný luxus není k ničemu.

Nechce vzpomínat, ale jeden obraz jí vklouzne do mysli, obraz vlastní vzhůru obrácené tváře v rohu rue Mazagran, před dvěma lety, to vzhlížela do tváře chlapci, o němž věděla, že by ji měl milovat. A o něco později, totéž léto, v otcově pracovně tady v Coustausse, kde se dozvěděla, jak to po pravdě je.

„Povstaňte, vojska vzduchu, duchové vzduchu.“

Sophie zamrká a vzpomínky zaplaší. Odváží se znovu vyhlédnout, nakoukne z úkrytu v *capitelle* dolů, ke shluku domů, a potom nahoru, ke Camp Grand a k porostu *garrigue* na severu. Marianne a Lucie varovaly vesničany, že bezprostředně hrozí útok, a zaujaly postavení na západě, zatímco Suzanne a Liesl povedou hlavní úder od rozvalin hradu. Zatím po nikom ani vidu. Co se týče dalších, kdo slíbili přijít, netuší, jestli to stihnou.

„Jejich počet je desetisíckrát deset tisíc.“

Nad čekající krajinou ztěžka visí tlukoucí ticho. Sám vzduch jako by se tetelil a chvěl a tepal. Horko, cikády, kolébající se planá levandule a ostře žluté janovce rostoucí mezi bodláčím, šeptající vítr, ostrá *tramontana* v hustém křoví *garrigue*.

Sophie si chvilku představuje, že je zase v neškodné minulosti. Než se z ní stala Sophie. Obejme si kolena a uvědomí si, jak je vlastně vhodné, že to vše má skončit tady, kde to začalo. Ta dívka, kterou byla, a ta žena, kterou je, by se tu měly postavit na odpor, naposledy a společně, rameno vedle ramena. Příběh opsal celý kruh.

Protože právě tady, v úzkých uličkách mezi domy a kostelem a rozvalinami hradu, si hrála s dětmi španělských uprchlíků na honěnou. Právě tady, v nazeleňalém stínu ztěžklém vůni tymiánu a nachového rozmarýnu, poprvé políbila chlapce. Byl to jeden z kluků Roussetových a ustrašeně se rozhlížel, protože co kdyby se babička dívala z okna a přistihla ho. Sophie si vzpomíná, jak o sebe nešikovně ťukli zuby. A taky na pocit, že dělá něco zlého a zakázaného a dospělého. Zavře oči. Yves Rousset... anebo to byl Pierre? Počítá, že teď to už je jedno. Ale v duchu vidí Raoulův obličej, ne rozostřené rysy nějakého dávno mrtvého chlapce.

Všude takový klid a mír. Dneska ani rorýsi nelétají, neshlukují se a nekrouží ve spirálách na nekonečném modrém nebi. Pěnkavy nezpívají. Ptáci vědí, co bude, a právě takhle to cítí celý týden i všechny ženy, to napětí v konečcích prstů, to mravenčení na kůži.

První chytili Eloise, před pěti dny, v hotelu Hôtel Moderne et Pigeon v Limoux. Čtyři dny nato zatkli Geneviève v Couize. Podrobnosti o schránce a skutečnost, že tam *sous-chef* Schiffner byl osobně, nenechaly Sophii na pochybách, že jejich síť někdo zradil. A věděla, že od toho okamžiku už to je jen otázkou hodin, přinejlepším dnů. Pavučina spojení vede z Carcassonne na jih, do těchhle kopců, do tohoto údolí řeky Salz, k těmhle ruinám.

Snaží se nemyslet na své přítelkyně uvězněné v Laperrinových kasárnách na Barbèsově bulváru, anebo za šedými stěnami sídla gestapa na route de Toulouse, protože má strach, co si asi vytrpí. Ví, jak dlouhé dokážou být noci v těch tmavých, stíněných celách, když se děsíte bledého ranního světla a toho, že v zámku zarachtají klíče. Sama se dusila v hnusné černé vodě a musela strpět surové dotyky rukou na hrdle a mezi stehny. Slyšela svůdné šeptání touhy to vzdát a ví, jak těžké je odolat.

Složí hlavu na paže. Je tak unavená, má všeho dost. A i když se bojí toho, co přijde, víc než co jiného touží to mít za sebou.

„Povstaňte, vojska vzduchu.“

Od kopců k ní dolehne dávka z kulometu a potom z kratší vzdálenosti jako v odpověď šťekavé staccato automatu. Její myšlenky se roztráší jako lesklé skleněné střepy. Vmžiku je na nohou, od pasu si vzala Walther P38, zbraň je mastná od husího sádla, které má zabránit tomu, aby se zasekla. Její váha v ruce uklidňuje a je důvěrně známá.

Opustí úkryt, přikrčeně a rychle se rozběhne, až se dostane na kraj Sauzédova statku. Dřív tu byly slepice a husy, teď jsou ale dávno pryč a vrátka do ohrady visí na rozbitých pantech.

Sophie přeskočí zídku, dopadne na zbytky slámy a na nerovnou zem, pak vběhne do další zahrady, kličkuje z jednoho čtverce půdy ke druhému. Vejde do vesnice od východu. Proklouzne neudržovaným hřbitovem, kde náhrobky připomínají zkažené zuby viklající se v suché zemi. Přeběhne přes rue de la Condamine a vžene se do titěrné uličky, úzké a strmé, vedoucí kolem kulaté věže a pak dál dolů, až se jí naskytne výhled na Place de la Mairie.

Jak tušila, nahnali všechny z vesnice sem, na pálící slunce. Nákladní auto Feldgendarmerie stojí napříč přes rue de la Mairie a černý Citroën Traction Avant patřící gestapu zase zahradil rue de l'Empereur, takže vesničané nemohou pryč. Ženy a děti stojí v řadě na západní straně náměstíčka, vedle pomníčku první války, staří muži na jeho jižní straně. Sophie si dopřeje úšklebek. Podle toho uspořádání očekávají útok od kopců, což je dobré. Pak uvidí pruh červené krve a tělo nějakého mladíka, které leží na prašné zemi na zádech, a její výraz zpřísní. Mužova pravačka sebou škube jako loutka na roztřepeném lanku, a pak mu bezvládně padne k boku.

Pět mrtvých.

Sophie nevidí, kdo tomu velí – ve výhledu jí brání řada šedých blůz a černých bagančat a khaki barva řadových vojáků –, ale slyší rozkazy ve francouzštině, které všem zakazují se pohnout. Výzbroje a výstroje je nedostatek, ale tihle muži jsou ozbrojeni až nezvykle dobře. Granáty u pasu, nábojové pásy přes ramena se lesknou na slunci jako kroužková zbroj, několik jich má samopaly M40, většina poloautomatické pušky Kar-98.

Rukojmí se zmítají někde mezi odvahou a zdravým rozumem. Všichni by se chtěli bránit, jednat, udělat prostě něco, cokoli. Ale řeklo se jim, ať neohrožují akci, a kromě toho je ochromil pohled na skutečnost, na zavražděného chlapce ležícího na zemi před nimi. Někdo vzlyká – snad jeho matka nebo sestra.

„*C'est fini?*“

Sophie nemůže dýchat. Všechno vidí, všechno slyší, ale už to nedokáže vnímat. Ten hlas.

Ten jediný člověk, kterého už nechtěla nikdy uvidět. Ten hlas, který už nechtěla nikdy uslyšet.

Ale věděla jsi, že přijde. A chtěla jsi to.

Štěkání kulometu odněkud od rozvalin hradu ji rázem vrátí do současnosti. Jednoho z vojáků to překvapí, trhne sebou, otočí se a opětuje nazdařbůh palbu. Je to ještě kluk. Jedna žena vykřikne a přitiskne děti blíž k sobě, snaží se je chránit. Jacques Cassou, pétainista, ale v jádru hodný člověk, se odtrhne od hloučku. Sophii je jasné, co se bude dít, ale není v její moci tomu zabránit. Silou vůle se snaží ho přimět, aby počkal ještě chvíli, aby na sebe neupozorňoval, ale jeho se

zmocnila panika. Snaží se doběhnout do bezpečí, do rue de la Condamine, nutí své unavené napuchlé nohy, aby ho nesly pryč od té hrůzy, ale poskytuje jim snadný terč. Sophie se může jen dívat, jak schmeissery trhají starce na kusy, jak jim síla projektilů točí dokola. Jeho dcera Ernestine, otlá a zahořklá ženská, se rozběhne a snaží se ho chytit. Jenže je moc pomalá a těžkopádná. Jacques se zapotáčí, klesne na kolena. Vojáci dál střílejí. Druhá salva je zkosí oba.

Šest mrtvých. Sedm.

Svět se rozpadá. Signál ještě nepřišel, ale když Marianne a Lucie uslyší palbu, vypálí od Camp Grand první dýmovnici. Ta přeletí obloukem přes domy, dopadne na kraji náměstí vedle nákladního auta a vyzvrátí proud zeleného dýmu. Vybuchne další, a pak ještě jedna, valí se z nich oblaka modrého, růžového, oranžového a žlutého dýmu a vzduch začíná dusit. Vojáci jsou dezorientovaní, střílejí jedni do druhých. Sophii dojde, že i oni mají nervy napjaté k prasknutí. Ať už jim o téhle operaci pověděli cokoli, teď je jim jasné, že tu něco nehraje. Není to obyčejný zátah.

„Halten Sie! Halten!“

Velitel řve, ať zastaví palbu, pak to zopakuje francouzsky. Okamžitě znovu zavládne kázeň, ale ta chvíle stačila, aby se rukojmí rozprchli, jak jim to Marianne nakázala; upalují se schovat do kostela, do hustého podrostu pod chemin de la Fontaine, do sklepů pod farou.

Sophie se nepohne.

Teď, když na náměstí nejsou žádní civilisté, Suzanne a Liesl zahájí hlavní útok od ruin hradu a z hustého křoví podél rue de la Mairie. Střely kropí zemi. Granát vybuchne, jen co dopadne na pomník první války.

Další velitelův rozkaz – a jednotka gestapa se rozdělí na dvě části. Jedna pálí po oddílu v kopcích, pálí bezhlavě a žene se po rue de la Condamine a potom pryč z vesnice do křovin. Ti zbylí míří k zámku. Sophie přes barevný dým letmo zahlédne, jak modré barety francouzské milice mizejí v rue de la Peur; srdce se jí sevře, když si uvědomí, že nechtějí nechat naživu žádné svědky.

Ví, že mají přesilu, přinejmenším sedm ku jedné, ale nemá na vybranou, musí se ukázat. Kromě toho jej už vidí, je v civilu, stojí, pravou rukou se opírá o černou kapotu auta, v levé mu volně visí mauser. Vypadá klidně, nezaujatě, i když kolem něj běsní palba.

Sophie odjistí zbraň a vyjde z úkrytu.

„Nech je být.“

Řekla to nahlas, anebo jen v duchu? Hlas jako by se ozýval odněkud z veliké dálky, je deformovaný, jako šepot, který zní kdesi pod rozbouřenou vodou.

„Chceš přece mě, ne je. Tak je nech jít.“

Je vyloučeno, že by ji mohl slyšet, a přece, navzdory všemu hluku a křiku a štěkání kulometů ji uslyší. Uslyší ji, otočí se a podívá se přímo na severovýchodní roh Place de la Mairie, kde si našla místo. Ty oči. Napadne ji, jestlipak se usmívá. Anebo ho rmoutí, že to má skončit takhle? Nedokáže to poznat.

Pak muž vysloví její jméno. Její pravé jméno. Zazní jako tlumená hudba a visí ve vzduchu mezi nimi. Není jí jasné, jestli to je hrozba, anebo naléhavá prosba, ale cítí, jak její odhodlání slábne.

Řekne to znovu a tentokrát to na jeho rtech zní trpce, falešně. Zrada. Kouzlo je prolomeno.

Žena známá jako Sophie zvedne ruku. A vystřelí.

PRVNÍ ČÁST

První léto

Červenec 1942

Codex I

GALIE

Carsacké roviny

Červenec roku 342 po Kr.

Mladý mnich se zadíval přes řeku a na kopci na protějším břehu uviděl obrys města. Bylo to opevněné castellum a nízké hradby se v tetelivém ranním světle jasně rýsovaly. Kamenná koruna odložená nad Carsackými rovinami. Svahy kolem sídla přinášely hojnost, byly úrodné. Jedna řada révy za druhou, rozložené jako paví ocas. Stříbřité olivy a sytě nachové fiky zrající na větvích, mandloně.

Na východě stoupalo na bledé nebe bílé slunce. Arinius došel blíž ke břehu. Nad hladinou řeky Atax se nízko válela mlha. Vpravo rostly ve skupinkách černé bezy a jasany. Sítiny se ve vánku vlnily a pohupovaly. Jasně poznatelná silueta anděliky s dutými stonky, tyčícími se jako vojáci v pozoru, s listy velkými jako jeho dlaň. Povědomé zvonky nafialovělých květů kostivalu. Cákání hadů a žab ve vodě, rybáři na člunech, kteří tichounce prokluzují po zrcadlicí hladině.

Týdny a týdny, měsíc, dva měsíce, tak dlouho mladý mnich šel a šel. Držel se toku a zákrut velké řeky Rhodanus už od Lugduna a mířil na jih, k moři. Každý den vstal před ranní modlitbou, v hlavě mu znělo zapamatované tiché drmolení bratří, ale dál putoval sám. V horku dne, v době mezi sextami a nónami, se ukrýval před sluncem v hustých zelených lesích nebo v pastýřských přístřešcích. Pozdě odpoledne, když u nich v kapli zaznívaly první večerní modlitby, se znovu sebral a šel dál. Denní liturgie měří chod dnů a nocí. Pomalu, ale stále, od severu k jihu, od východu k západu.

Arinius nevěděl přesně, jak dlouho je na cestě, věděl jen, že roční doba se mění, že jaro pozvolna přechází do časného léta. Dubnové a květnové barvy, bílé květy, žlutý janovec a růžové plaménky ustupují zlatým barvám června a července. Zelené vinice Narbonské Galie, vlnění ječmene na polích. Prudký vítr zametající drsné solné roviny, modrý záliv Sinus Gallicus. Jeho cesta vedla po Via Domitia, římské vinařské silnici, po silničkách, kde se vybíralo mýto a daně. Bylo pro něj lehké splynout s obchodníky a kupci mířícími do Hispánie.

Arinius se rozkašlal a přitáhl si k hubenému tělu těsněji šedý hábit s kápí, i když nebylo nijak zvlášť chladno. Kašel se mu zase zhoršil, měl z něj podrážděný krk. Tiskl si látku k hrdlu a přeplnul si sponu. Byla to bronzová fibula ve tvaru kříže, všechna čtyři ramena zdobily maličké dubové listy z bílého smaltu, jeden zelený list byl uprostřed. Jediná věc z celého osobního majetku, které se Arinius po vstupu do kláštera nedokázal a nechtěl zbavit. Sponu mu darovala jeho matka Servilia v ten den, kdy přišli vojáci.

Podíval se přes řeku Atax k městským hradbám a poděkoval Bohu za to, že jej uchránil. Slychal, že tady najdou útočiště lidé všech vyznání. Že tu žijí bok po boku gnostici a křesťané i ti, kdo se ještě stále přidržují starších náboženství. Že tohle je bezpečné místo a útulek pro každého, kdo přijde.

Arinius si položil dlaň na prsa, protože potřeboval ucítit důvěrně známý jediný list papyru, který nesl pod tunikou. Pomyslel na své bratry v Kristu, kteří také pašují opisy zakázaného textu pryč. Rozdělili se v Massilii, kde prý kdysi poprvé vystoupili Máří Magdalena a Josef Arimatejský na pevninu, aby kázali slovo Boží. Odsud se Arinius a jeho bratři plavili do malosasijské Smyrny. Odsud měl jeden jít do Svatého města Jeruzaléma a na pláň v Séfatu, a jiný do Memfidy a poslední do Théb v Horním Egyptě. Arinius se neměl nikdy dozvědět, jestli jejich snaha vedla k úspěchu, a stejně tak oni neměli nic vědět o něm. Osudem – ba břemenem – jich všech bylo, aby poslání dokončili sami.

Arinius se považoval za poslušného a ochotného služebníka Božího. Nebyl nějak zvláště odvážný, ani sečtělý, ale našel dost síly ve svém přesvědčení, že svaté texty nesmějí být zničeny. Nemohl by se dívat, jak slova Máří Magdaleny, Tomáše, Petra a Jidáše hoří. Arinius se ještě stále pamatoval na praskání ohně, na plameny olizující vzduch, rudé, bílé a zlaté, když byly vzácné texty odevzdány ohni. Papyrus a velín, svazky a svitky, puchýře naskakovaly na řeckém, hebrejském a koptském písmu a vše se měnilo v popel. Vůně rákosí, vody, lepidla a vosku plnily kamenný dvůr jejich obce v metropoli Galie, kde býval doma.

Papyrus se mu pod tunikou pohyboval jako druhá kůže. Arinius textu nerozuměl; nedokázal koptsky číst, a stejně, písmena byla rozmazaná a popraskaná. Pochopil jen tolik, že moc obsažená v těch sedmi verších, v nejkratším z kodexů, je absolutní. Stejně ohromná jako cokoli v prastarých písmech, v exodu či Henochovi, v Danielovi či Ezechielovi. Významnější než všechno vědění uzavřené za zdmi skvělých knihoven v Alexandrii a v Pergamu.

Arinius slyšel několik rádek, když je jeden bratr proslovil nahlas, a nikdy na ně nezapomněl. Rytmičné předříkávání, skvělá slova osvobozená v chladivé křížové chodbě jejich kláštera v Lugdunu. Právě to přivodilo záchvat opatova hněvu. Považoval tento Codex za nejnebezpečnější ze všech zapovězených knih v knihovně, a tak prohlásil, že je to magie, kouzelnictví, a kdo text hájí, bude obviněn z hereze. Označen za nepřítele pravé víry. A toho novice potrestali.

Arinius přesto věřil, že nese posvátná slova Boží. Že jeho osudem, a snad celým

smyslem jeho přebývání na Bohem stvořené zemi, je postarat se, aby se pravda obsažená na tomto papyru neztratila. Na ničem jiném nezáleží.

V tu chvíli se přes klidnou vodu řeky Atax, na jejímž břehu stál, donesl hlas zvonů. Prostá píseň, jež jej volá domů. Arinius zvedl zraky k městu na kopci a modlil se, aby tam našel vlídné přijetí. Pak v pravačce sevřel hůl, vkročil na dřevěný most a vykročil ke Carcasu.

Kapitola 1

CARCASSONNE

Červenec 1942

Sandrine sebou trhla a probudila se. Bleskově se narovnala, vytřeštila oči, pravou ruku natáhla, jako by se snažila něco uchopit. Chvilí ani nespala, ani nebyla vzhůru, jako kdyby jí kus zůstal ve snách. Vznášela se, dívala se sama na sebe z obrovské výšky, jako ty šklebivé kamenné chrliče, jež sledují chodce z katedrály svatého Michaela.

Pocit, že klouže kamsi mimo čas, že padá z jednoho rozměru do jiného bílým a nekončícím prostorem. A pak utíká a utíká, uniká nějakým postavám, jež ji pronásledují. Nejasné obrysy v bílé, červené, černé a bledě zelené, tváře ukryté pod kápěmi, ve stínech, v plameni. A tam, kde by měla být kůže, vždycky jen ostrý záblesk kovu. Sandrine si nepamatovala, co jsou ti vojáci zač a co chtějí, vlastně ani jestli to kdy věděla, a teď už sen odcházel. Zbyl jen pocit hrozby a zrady. A i ten pomaličku pomíjel.

Po troškách byla zase s to vidět místnost. Je v bezpečí, ve vlastní posteli, v domě na rue du Palais. Jakmile oči přivykly šeru, rozeznala sekretář z naleštěného mahagonu u stěny mezi okny. Vpravo od postele pohovku s vysokým opěradlem, přikrytou sepraným přehozem z čínského hedvábí, a vedle květináč s bambusem. Na protější straně, u dveří, nízkou knihovnu s policemi nabitými k prasknutí.

Sandrine si objala nahými pažemi kolena a začala se v časně ranním chladu třást. Sáhla po prachové peřině, jako by pouhý dotyk něčeho hmotného mohl zajistit, že si nebude připadat tak křehká, tak průhledná, ale prsty našly jen bavlnu zmuchlaného povlečení. Prachovou peřinu v noci skopla, takže teď ležela na podlaze vedle postele.

Neviděla na ručičky hodin na komodě, ale podle světla pronikajícího mezerami v roletě a podle zpěvu kosů venku na ulici tak nějak poznala, že je skoro ráno. Vstávat nemusí, ale věděla, že teď už neusne.

Vyklouzla z postele a po špičkách bosky vykročila po podlaze a snažila se vyhýbat těm prknům, co skřípou nejhůř. Šaty měla naházené na kupce přes opěradlo křesla s ratanovým opěradlem, které stálo v nohách postele. Vysoukala se z noční košile a shodila ji na podlahu. I když jí bylo osmnáct, Sandrine pořád vypadala jako dřív, jako klukovská divoška, jako *garçon manqué*. Pořád samá ruka samá noha, nikde ani jedno měkké místo. Černé vlasy se odmítaly nechat zkrotit, k tomu tmavá pleť venkovské holky, osmahlá spoustou času stráveného venku. S tím pudr nic nenadělá. Soukala hubené paže do rukávů bavlněné blůzy a všimla

si, že na vnitřní straně širokého kulatého límečku je šmouha – včera experimentovala se sestriným pudrem. Zkusila to palcem odstranit, ale skvrna byla odolná a odmítala zmizet.

Sukně byla příliš velká – a obnošená. Jejich hospodyně Marieta ji trochu zabrala, takže u pasu teď je menší o dobrých pět čísel; ne že by úplně dobře seděla, ale nosit se už dá. Sandrine měla ráda dotyk saténu na nohou, jak se při chůzi na kostkovaném vzoru přesouvají červené a černé čtverečky. A stejně, oblečení z druhé ruky dneska nosí kdekdo. Pulovr byl její vlastní, ušmudlaný, v barvě bordó, Marieta jí ho uštrikovala loni v zimě, a ta barva jí napůl šťvala a napůl jí vyhovovala.

Usadila se na kraj křesílka, natáhla si *écossaises*, vzácné ponožky s tartanovým vzorem, které jí otec přivezl ze Skotska. Jeho poslední cesta, jak se ukázalo. François Vidal byl jedním z mnoha mužů z Carcassonne, kteří šli do války a už se nevrátili. Celé měsíce čekal, a pořád nic – byla to *drôle de guerre*, podivná válka, tak se jí začalo říkat – jenže pak ho zabili, 18. května 1940 v Ardenách, spolu s většinou jeho jednotky. Nepořádek v rozkazech, léčka, smrt.

Už to jsou dva roky. Pořád se jí sice po otci stýskalo – a často se jí zdávaly zlé sny –, ale naučily se s Marianne to dál táhnout bez něj. A i když si to Sandrine k smrti nerada přiznávala, po pravdě řečeno s každým uplynulým měsícem vídala v duchu jeho obličej a jeho laskavý úsměv méně jasně.

Na východě svítalo. Světlo pronikalo ozdobným sklem v klenutém okně na schodech a vrhalo kaleidoskopický vzor z modrých, růžových a zelených kosočtverců na rezavě narudlé dlaždice. Sandrine přede dveřmi sestřiny ložnice na chvíli zaváhala. Měla sice v úmyslu se vytrazit ven, ale najednou jí něco nutkalo, ať se jde přesvědčit, že Marianne je u sebe, v bezpečí své postele.

Položila dlaň na zdobnou kovovou kliku a vplížila se dovnitř. Po špičkách došla k posteli. V matném a šerém světle sotvaže rozeznala sestřinu hlavu na polštáři, hnědé vlasy složitě zamotané do papírových ruliček a natáček. Marianne měla stále stejně překrásnou tvář jako vždycky, ale kolem očí jí starosti vytvořily pavučinu vrásek. Sandrine taktak rozeznala boty vedle postele. Zamračila se, protože ji napadlo, kde asi sestra byla, že je má tak od bláta.

„Marianne?“ zašeptala.

Sestra byla o pět let starší. Vyučovala dějepis na École des Filles na Gambettově náměstí, ale většinu volného času trávila na rue de Verdun, ve středisku spravovaném Červeným křížem. Byla rozvážná a zásadová, a tak nabídla *Croix-Rouge* své služby jako dobrovolnice hned po červnu 1940, kdy Francie kapitulovala a desítky tisíc vyhnanců přišly z okupované části na jih, do Languedoku. Starala se tehdy uprchlíkům utíkajícím před postupujícími nacistickými vojsky o jídlo, střechu nad hlavou, příkrývky. Teď hlavně sledovala podmínky vězňů držených ve věznicích v Carcassonne, anebo v internačních táborech v horách.

„Marianne,“ špitla Sandrine znovu. „Jdu ven. Nebudu tam dlouho.“

Sestra něco zadržela a otočila se, ale neprobudila se.

Sandrine usoudila, že tím učinila své povinnosti zadost, zase se vykradla z pokoje a tiše za sebou zavřela. Marianne neměla ráda, že sestra chodí brzy po ránu ven. I když v *zone non-occupée* – *zone nono*, jak tomu říkali – neplatil žádný zákaz vycházení, venku pravidelně chodily hlídky a atmosféra byla dost neklidná. Jenže Sandrine si připadala ve své kůži právě jen v předranním klidu, zbavená omezení a napětí a kompromisů všedního života. Nehodlala se těch chvil svobody vzdát, pokud nebude muset.

Dokud nebude muset.

Šla dál ztichlým, spícím domem, dlaní jela po teplém dřevě zábradlí. U nohou jí poskakovaly kosočtverce barevného světla. Na chvíli ji napadlo, jestli jiné dívky v jiné době nezažívaly to, co ona teď. Jestli byly jako svázané, polapené mezi dětstvím a blížící se dospělostí. A ve vzduchu kolem ní se ozvěny všech těch zadušených srdcí, svázaných duší třepotaly, vzdychaly a dýchaly. Tolik různých životů, předávaných po staletí v úzkých uličkách středověké Cité nebo v Bastide Saint-Louis, a všechny šeptaly a křikem se dožadovaly pozornosti. Sandrine jim nerozuměla; ještě ne, jen jí v krvi, v žilách tepal neklid.

Pradávný duch Midi, pohřbený hluboko v paměti hor a kopců, v jezerech a v nebi, už před dlouhou dobou ožil. Promlouval. Vybělené kosti těch, kdo spí na hřbitově svatého Michaela, na hřbitově svatého Vincence i na venkovských hřbitůvcích v Haute Vallée, se začínají probouzet. Neklid a šepot provívají městy mrtvých a slova nese vítr dál.

Na Jih přichází válka.

Kapitola 2

Úzká chodba s vysokým stropem vedla zpod velkého schodiště přímo k domovním dveřím. Sandrine si sedla na dolní schod a zavázala si tkaničky, pak šla k předšňové stěně. Do její dolní části byly zastrčené dva deštníky. Na šesti mosazných háčcích, po třech z každé strany zrcadla, visely různé klobouky a čepice. Sandrine si vybrala obyčejný kaštanově hnědý baret. Podívala se do zrcadla, odhrnula si vlasy z čela, baret si nasadila a ještě uviděla pár nezastrčených pramínků. Potom uslyšela rachtání pánve a prásknutí dveřní sítě proti hmyzu a došlo jí, že Marieta už je vzhůru a v práci. Teď už nemá moc šanci dostat se ven nepozorovaně.

Vešla do chodby v zadní části domu. Jako holčičky strávily s Marianne hodně času v kuchyni. Její sestra vaření milovala a ráda se mu učila. Sandrine na to byla příliš netrpělivá, všechno dělala ve spěchu. Když jí byly tři nebo čtyři, sedala v létě v Coustausse na odkapávací desce vedle porcelánové výlevky a pomáhala pasíro-

vat třesně na džem. Když jí bylo šest, dali jí vylízat mýsu a olízat dřevěnou lžici, když Marieta pekla koláče pro *bataille des gabels*, která se v Carcassonne koná na svátek sv. Nazaria. V osmi poprašovala starý dřevěný stůl moukou a Marieta učila Marianne, jak se hněte těsto na *pan de blat*, venkovský pšeničný chléb, který v pekařstvích v Couize neprodávají.

Na prahu se zarazila. Marieta brblala, že kuchyně je moc malá, ale zase byla chladná, dobře vybavená a účelná. Kovové hrnce a pánve visely na háčcích nad krbem, ve kterém ale byl moderní plynový sporák. Byla tu hluboká smaltovaná výlevka s velikou odkapávací plochou a vysoký příborník, takže talíře a hrnky byly snadno na dosah. Celou zadní stěnu zabírala vysoká okna. Ačkoli bylo brzy, všechna čtyři byla dokořán otevřená. Na bidle upevněném ke stropu visely svažečky divokého rozmarýnu, sušeného estragonu a tymiánu nasbíraného v Cavayère.

„Marieto?“ řekla. „*Coucou, c'est moi.*“

Marieta seděla u stolu zády ke dveřím a namáhavě dýchala. Pod rozměrným županem, dneska tím se vzorem žlutého a růžového lučního kvítí, měla obvyklé černé šaty; jediným ústupkem teplejšímu počasí bylo, že místo vlněných si vzala bavlněné. Zapnuté je měla až ke krku a u manžet, na nohou tmavé punčochy a dřeváky, které nosily vždycky. Z drdůlku jí na krk uniklo několik šedivých pramínků; v prsou jí sípalo.

„*Coucou*,“ řekla Sandrine znovu a položila staré ženě ruku na rameno.

Marieta nadskočila. „*Madomaisèla!*“

„Promiň, nechtěla jsem tě vylekat.“

„Jak to, že jste v tuhle dobu vzhůru?“

„Nemohla jsem spát.“

Marieta si ji prohlédla od hlavy k patě, všimla si baretu a venkovních bot.

„Však víte, jak to vaše sestra nerada vidí, když chodíte ven sama.“

„Pověděla jsem jí to.“

Marieta nakrčila obočí. „Hm, a slyšela to?“

Sandrine zrudla. „Nechtěla jsem ji budit.“

Hospodyně se předklonila a sebrala jí ze sukně kousek nachové vlny.

„A když se bude *madomaisèla* Marianne ptát, kde jste?“

„Nebude, přišla včera příšerně pozdě domů.“ Sandrine se odmlčela. „Nevíš, kde byla?“

Podívaly se jedna druhé do očí. Na stěně nade dveřmi obíhaly ručičky hodin. Jedno zatíkaní, dvě, tři.

Marieta byla osnovou, jež držela látku jejich domácnosti pohromadě. Pocházela z Rennes-les-Bains a strávila celý život ve službě. Byla oddaná a věrná a ovdověla záhy, už za první války. Přišla k nim na výpomoc, když *madame Vidalová* tak nečekaně zemřela, a to už je osmnáct let.

Tvrdila, že se jí život v Carcassonne líbí, ale Sandrine dobře věděla, že se jí

styská po prastarých zelených lesích jejího dětství, po tichých uličkách v Cous-tausse a v Rennes-les-Bains. Když v roce 1939 vypukla válka, Marieta nad tím jen mávla rukou a řekla, že když přežila jednu, přežije i druhou. A když dostali telegram o tom, že monsieur Vidal zemřel, už nepadlo ani slovo o tom, že by snad odjela zpátky domů.

„Tak víš?“ zeptala se Sandrine znovu.

Marieta dělala, jako že neslyší. „No, když teda nedáte jinak a chcete jít ven aspoň nechodte nalačno.“

Sandrine si vzdychla. Věděla, že když Marieta o něčem nechce mluvit, taky o tom mluvit nebude.

„Mám docela hlad,“ připustila.

Marieta zvedla lněný ubrousek na stole a vypustila do místnosti sladkou vůni mouky, rozmarýnu a soli; pod ubrouskem byl čerstvě upečený bochník chleba, který nechala chladnout na podnosu.

„Chleba!“

Marieta ukrojila a pak ukázala na modrý porcelánový talíř uprostřed stolu.

„A máslo,“ doplnila. „Dovezli ho dneska ráno.“

Aniž by pomyslela na to, jak tím starou ženu uvede do rozpaků, vrhla se jí Sandrine kolem krku. Dobře známa vůně levandulové vody a pastilek proti kašli ji uklidnila a přenesla do dob před válkou, před otcovou smrtí. Do lehčích časů.

Marieta strnula. „Co se děje? Zase těžká noc?“

„Ne. Vlastně ano, ale o to nejde. Spíš...“

„No tak si sedněte. A jezte,“ řekla Marieta a pak dodala mírnějším tónem: „Ono se to spraví, dejte na mě. Tahle doba přejde. Francie bude zase Francie. Je dost dobrých chlapů – chlapů z Midi, co mají nějaké zásady – a ti nás neprodají. Ne jako ti zločinci z Vichy.“

Sandrine se podívala dolů, na krajíc chleba, a najednou ji přešla chuť k jídlu.

„Ale co když to takhle zůstane napořád? A nic se nezlepší? Zbude jenom strach, že se všechno ještě zhorší?“

„Počkáme si na správnou chvíli,“ odpověděla hospodyně. „Budeme se držet při zemi. Němci zůstanou na sever od čáry, my na jih. Nevydrží to věčně. A už snězte tu snídani.“

Marieta se dívala, dokud poslední drobeček nezmizel. A pak, než stihla Sandrine po sobě sklidit, vyskočila a už nesla její talíř k výlevce. Sandrine si oklepala ze sukně drobčky a vstala taky. Nevěděla přesně, proč se cítí tak nesvá.

„Nepotřebuješ něco z města, Marieto?“

„Nic mě nenapadá.“

„Ale ano, něco musí. Chci něco *udělat*.“

„No tak dobře,“ přikývla Marieta posléze, „když teda jdete tím směrem, slíbila jsem ženě pana Quintilly tenhle stříh na šaty.“ Vyndala z šuplíku obálku. „Chtěla jsem jí to odnést sama, ale až ke kavárně na Païchérou je tak dlouhá cesta a...“

„Maličkost.“

„Vážně jenom jestli tam máte cestu.“

„Mám.“

„Ale nechoďte přes most,“ varovala ji Marieta. „Madomaisèla Marianne by vám řekla to samý. Držte se na tomhle břehu řeky.“

Kapitola 3

Sandrine seběhla po schodech do ohrazené zahrádky za domem. Vzala si bicykl a vytlačila ho na ulici. Vrátka se za ní zabouchla.

Jen co se jí do plic začal hrnout vzduch, ucítila, jak se jí zlepšuje nálada. Naklonila tvář k rannímu vánku, svěsila ramena a cítila, jak všechny pavučiny někam odlétají. Nabírala rychlost, přejela rue du Strasbourg, proplétala se mezi elegantními platany, jež lemovaly náměstí u Justičního paláce, pak zabočila doleva, do rue Mazagran.

Přílivy a odlivy dřívějšího života byly nejpatrnější právě na eleganci a krásě téhle čtvrti z devatenáctého století; samý šedý kámen a litinová zábradlí, bledě růžová a modrá barva ozdobných obkládaček a omítky na fasádách *maisons de maître*. Za podobných rán, když šeříkově nafialovělé nebe chystá další horký den a zelené spodní strany listů se stříbřitě tetelí v lehkém vánku, bylo nemožné věřit, že většinu Francie okupují Němci.

Čtvrť Bastide vznikla v polovině třináctého století, asi padesát let po křížové výpravě, která dala Carcassonne jeho krvavou proslulost. Surové náboženské války udělaly z obyvatel středověké Cité uprchlíky. V roce 1209 je vyhnali jen v šatech, které právě měli na sobě, když předtím zradou zavraždili jejich vůdce a vládce, vikomta Trencavela, a teprve v roce 1276, několik let poté, co padla poslední pevnost katarů, vydal francouzský král svolení, aby se na levém břehu řeky Aude založilo nové sídlo.

Sandrine sice strávila v Bastide celý život, ale Cité milovala víc. A i když v ní pouhé pomyšlení na to vyvolávalo pocit viny, zčásti byla vděčná za to, že se kvůli kolaboraci maršála Pétaina s Berlínem nemusí dívat, jak němečtí vojáci maširují po dlážděných ulicích ve starém Carcassonne.

Zvony od svatého Michaela odbily půl, když jela přes Gambettovo náměstí. Pak si to namířila po ulici ke Starému mostu. A pak už to najednou viděla – la Cité – na kopci na protější straně řeky. Z toho pohledu se jí vždycky spolehlivě stáhlo hrdlo.

Na chvíli ji to lákalo přejet přes most, ale připomněla si slib daný Marietě a zabočila doprava. Tenhle první úsek říčního břehu mezi Starým mostem a jezem nad Paichérou je nejhezčí. Stříbřité olivy, fíkovníky v zahradách větších domů.

Po barevně natřených stěnách a po kovových trelážích tu šplhá břechtan. Elegantní přístřešky a markýzy a bělostné terasy. Buganvilie, karafiáty v květináčích, červené, růžové, bílé.

Šlapala podél vody, pod koly jí křupaly větvičky a kamínky, a konečně dojela ke kavárně. Před válkou v Paichérou pořádali každou neděli odpoledne taneční čaje, číšníci nosili bílá saka a dlouhé jídelní stoly stály v řadách. Na chvilku se jí sevřelo hrdlo lítostí, protože ji ta stará vzpomínka překvapila. Otec jí slíbil, že ji tam vezme na jednadvacáté narozeniny, jenže už slib nesplní.

Vrata byla otevřená. Sandrine opřela kolo o stěnu a pak zaklepala. Čekala, ale nikdo nevycházel.

Zaklepala znovu.

„Madame?“

Došla k oknu a nahlédla dovnitř. Byla tam tma. Vypadalo to, že je všude zavřeno. Sandrine váhala, jestli tu má obálku jen tak nechat – Marieta si na svůj majetek dává náramný pozor. Nakonec ji prostrčila do dopisní schránky a řekla si, že se tu staví ještě později a ujistí se, že ji madame Quintillová dostala.

Chtěla jet z Paichérou rovnou domů, ale doneslo se k ní, že uprchlíci si zřídili tábor na protějším břehu. Byla zvědavá a chtěla zjistit, jestli to je pravda.

Jela k jezu a k oddělené skupině stromů v ohybu řeky, kousek pod hřbitovem svatého Michaela.

Borovice a buky, jilmy a jasany. Dnes ráno jí ale lesík připadal až moc odlehlý. Přistihla se, jak se ohlíží přes rameno, jak ji mravenčí v zátylku, jako by ji někdo pozoroval. Hrdlička zapleskala křídly, pak sebou na mělčině mrskla nějaká ryba – a ona sebou pokaždé polekaně trhla.

Zastavila se u vody a podívala se přes Aude na protější břeh. Neviděla tam nic nezvyklého, nic jiného, hrozivého nebo nemístného. Žádné stany, žádný cikánský tábor, žádné stínové město. Nevěděla jistě, jestli se jí ulevilo, anebo jestli ji to zklamalo.

Nebe mělo pomněnkovou barvu. Zvony od Saint-Gimer pod Cité začaly odbíjet sedmou, zvuk se nesl přes zrcadlicí hladinu řeky. Zanedlouho jim začaly odpovídat zvony od Svatého Michaela a z dalších kostelů ve čtvrti Bastide. Před časem, v prvních dnech války, zvony musely mlčet. Sandrine se tehdy po těch pravidelných zvucích, jež odměřují každý den, velice stýskalo. Teď sice zase zněly, ale marná sláva, slyšela z jejich hlasu smutek.

Položila kolo na zem, posadila se na břeh a navíjela si trávu na prsty. Před válkou, zhruba takhle v červenci, se chystali odjet z Carcassonne do letního domu v Coustausse. Ona a Marianne, jejich otec. Marieta pobíhala sem tam a balila toho s sebou třikrát víc, než bylo třeba. Pikniky na březích řeky Salz, v hlubokém odpoledním stínu a s její nejstarší kamarádkou Geneviève. Vyjížděly na kole do Rennes-les-Bains, na večeri v Hôtel de la Reine. Celé hodiny strávené v kuchyni hraním prší se starými, odrbanými kartami.

Sandrine se opřela o kmen stromu a dívala se na věže a vížky a věžičky ve středověké Cité, na stěny Château Comtal a na jasně patrnou, štíhlou siluetu Tour Pinte. Jako prst namířený do nebe. A mezi oběma Carcassonne se vine řeka. Poklidná a rovná a stříbrná.

Jako skleněné moře.

Codex II

Galie
CARCASO
Červenec 342 po Kr.

Třpytivá hladina řeky Atax se jasně leskla v časně ranním slunci. Mladý mnich přešel po dřevěném mostě, pak vyrazil po cestě vedoucí nahoru, k hlavní bráně na východní straně opevněného města.

Před sebou viděl Arinius hradby Carcasa, snad jen dvakrát vyšší, než byl on, ale zato široké a pevné. Vypadaly dost silně na to, aby udržely venku jakéhokoli nájezdníka. Základy měly z velikých kamenných kvádrů na tloušťku dvou nebo tří, na nich byla vrstva malty. Čelní stranu tvořila směs vápna a šterku. V pravidelných rozestupech ji členily bašty ve tvaru podkovy, nevysoké, podsadité věže na severní části hradeb, obloukovitou stranou ven a tou rovnou dovnitř do města.

„Útočiště,“ řekl a modlil se, aby to byla pravda. Byl unavený a hodlal si v Carcasu několik dnů odpočinout, nabrat sílu pro poslední úsek cesty do hor. V hrdle ho škrábalo a hrud' jej bolela od kašle.

Arinius přitiskl ruku na suchý papyrus pod šedým hábitem – ten pohyb byl už pro něj stejně přirozený a nevědomý jako dýchání – a vmísil se do davu lidí, kteří se po ránu dožadovali vpuštění do města. Kupci, rolníci z *faratjals*, pastvin na pláních pod kopcem, tkalci a hrnčíři, co chtěli prodat své výrobky. I v těchto neklidných časech byla stále tahle obchodní stezka podél Galského zálivu jedna z nejrůšnějších. Obchodníci a prodejci vína po ní putovali do Hispánie a zpátky.

Ani povídačky o *bagaudes*, bandách vojenských dezertérů nebo barbarů z východu, nemohly obchodníky odradit.

Arinius si blíž u brány přitáhl kápi a v dlani nachystal minci na mýtné. Byl to starý římský denár, ale přesto cítil jistotu, že jej přijmou. Peníze dneska neznamenají skoro nic, ale stříbro je stříbro. Srdce se mu rozbušilo. Pokud opat vypsal na jeho hlavu odměnu, nejspíš ho zatknou právě tady, u bran Carcasa.

A ocejují ho nejen jako kacíře, ale i jako zloděje.

„Ochraň mě, Otče,“ zadrmolil a přežehnal se znamením kříže.

Fronta se znovu pohnula kupředu. Zarachotila kola staré káry, která se namá-

havě sunula po nerovném povrchu. Vyzáblá dívka s pažemi jako hůlčičky hnala hejno hus, nějaký pes chňapal po nohách svému vzteklému majiteli. Další krok. V tu chvíli nějaký mezek kopl zadní nohou a zasáhl soudek, který odletěl. Dřevo se rozbilo a na suchou zem se vyhrnulo červené víno jako proud krve.

Arinius si tu představu vyhnal z hlavy.

Obchodník se rozkřičel a začal se hádat s majitelem zvířete; bledý ranní vzduch jako by zhoustl. Arinius byl za to rozptýlení rád, proklouzl před ně a byl u brány. Hlídalí ji dva strážní. Jeden vypadal na pěkného surovce, pozoroval hádku se zlo-
myslným leskem v oku a těšil se, že bude rvačka. Ten druhý, mladík s tváří pod-
banou od neštovic a v přilbě, která mu byla velká, se tvářil po noční hlídce unaveně.

„*Salve*,“ řekl Arinius klidně. „Zdravím tě, příteli.“

„Odkud jsi?“

„Z Massilie,“ zalhal Arinius a napřáhl ruku se stříbrnou mincí. Bylo to pod-
statně víc, než za vstup požadovali, a chlapec vypouličil oči. Vzal si ji, zkusil ji
kousnutím, pak pokynul Ariniovi, ať jde dál.

„*Salve*,“ ušklíbl se. „A vítáme tě v Carcasu.“

Kapitola 4

CARCASSONNE

Červenec 1942

Sandrine probralo zakvílení pneumatik; nějaká motorka bere zatačku příliš rychle. Zamrkala skrze clonu flekatého listí a na okamžik nevěděla jistě, kde je. Zase uvázla ve stejném zlém snu? Pak zvony z kostela Saint-Gimer odbyly půl a ona se rozpomněla.

Posadila se, vybrala si z vlasů větvičku a podívala se přes řeku. Slunce už po vymeteném nebi vystoupalo výš. O kus dál proti proudu uslyšela cákání, jak převozník, monsieur Justo, přitahoval na kovovém laně loď. A pokud už přívoz jezdí, je určitě po deváté.

Sandrine honem vstala. A když sbírala ze země baret, před sebou v rákosí něco zahlédla. Něco modrého, tam, pod převislými větvemi vrby. Zarazila se, věděla jistě, že předtím to tam nebylo. Popošla po břehu proti proudu, z jasného slunce se přesunula do zelenavého stínu pod stromem.

Sklonila se. Bylo to pánské sako, napůl ponořené ve vodě. Sandrine se natáhla, že je vyndá z vody, jenže se vespod chytilo za nějakou větev a chvíli s ním musela cloumat, než povolilo. Držela si látku, ze které crčela voda, dál od těla a prohlížela si ji. Kapsy prázdné, našla jen silný stříbrný řetízek, jaký nosívají pánové. Poutko bylo ulomené a vespod byly vyryté iniciály: AD.

Zamračila se. Není nic nezvyklého, že lidi házejí do řeky kdejaké věci, staré krabice, krámy, potrhané pytle ze zahradnictví nahoře proti proudu. Ale ne šaty a ne šperky. Nic, co má nějakou cenu nebo se dá vyměnit za něco jiného. A Aude je tu rychlá; na téhle straně žádné kameny, jen rákosí a tráva a plochý, mírně se zatačející břeh, takže většinou proud strhává vše, co nese, pěkně rychle dál.

Sandrine se zadívala na řeku. Teď si všimla, že ve vodě je i něco dalšího, co se zachytilo na řadě ostrých kamenů hned pod jezem. Strčila si řetízek do kapsy, zastínila si dlaní oči a odmítala věřit tomu, co jí říká vlastní zrak.

Jako by se tam někdo pokoušel plavat. Jednu ruku měl nataženou, bílou látku košile nadouval proud, druhá ruka se držela kamenů.

„Monsieur?“ křikla a ve vlastním hlase uslyšela strach. „Pane, potřebujete pomoc?“

Její hlas zněl přiškrceně, nebyl dost silný, aby se donesl přes hučení vody pod jezem.

„Pane!“

Sandrine se rozhlédla, hledala nějakou pomoc, ale přívoz už byl na protějším

břehu, mimo doslech. Upustila sako do trávy a rozběhla se k silnici. Nikdo tam nebyl, neviděla ani tu motorku, co předtím zaslechla, a nikdo ani nešel kolem.

„Pomoc, potřebuju pomoct,“ křičela.

Žádná odpověď, nikde se nic nehnuło, jen stíny se odrážely na vodě jako vzor ze světla a tmy. Sandrine doběhla zpátky k řece, doufala, že si to jen vybájila, jenže ten muž tam pořád byl, mezi kameny pod jezem, košile mu povlávala v proudu sem tam. Takže to bude na ní. Nemá na vybranou. Nikdo jiný tu není.

Sundala si boty a ponožky, vyhrnula si sukni a začala se brodit vodou.

„Vydržte, už jdu.“

Čím byla dál v proudu, tím rychleji jí voda vířila kolem nohou, tím zběsileji a rázněji jí cloumala lýtky, koleny, zadní částí stehen. Byla hlubší a studenější. Sandrine se silou mocí snažila, aby jí to nepodrazilo nohy.

„Vydržte!“ vykřikla znovu.

Konečně byla dost blízko, aby se ho mohla dotknout. Mladík byl už v bezvědomí, měl tmavou kůži, černé obočí a dlouhé vlasy. Hlava mu volně visela ke straně. Ústa i nos měl venku z vody, ale oči byly zavřené. Nevěděla jistě, jestli dýchá anebo ne.

„Monsieur, slyšíte mě?“ zeptala se. „Vezměte mě za ruku, jestli můžete.“

Neodpověděl.

Sandrine sebrala odvahu, napráhla ruku a dotkla se ho. Pořád nic. Zhluboka se nadechla, pak se postavila o kus dál, tak, aby mu mohla vsunout ruce do podpaží. Pokusila se zatáhnout. Zpočátku se nedělo nic, asi byl zaklíněný někde mezi kameny. Pak ale odpor polevil a po několika dalších zacloumáních ho najednou vyprostila.

Zavravorala a skoro se pod jeho vahou najednou svalila, ale pak se těla zmocnila voda a začala ho nadnášet. Cítila, jak se jí mezi prsty u nohou protlačuje bahno, a začala ho pomalíčku vléct zpátky ke břehu. Snažila se nevidět jeho bledou kůži a jakoby neživé rysy, jeho tmavé vlasy. Myslela si, že dýchá, doufala, že dýchá. Jako by z jeho úst slyšela slabounké zvuky, ale nevěděla to jistě. Všechnu svou sílu do posledního zbytečku vydávala na to, aby jej dostala na břeh, do bezpečí.

Čím byla voda mělčí, čím byl ale těžší. Posledních pár kroků to skoro nešlo, napůl ho vlekla, napůl táhla, až konečně byl venku z vody aspoň od pasu. Z posledních sil ho převalila na bok, pak se zhroutila na trávu vedle něj.

Zhluboka dýchala a snažila se zpomalit tep srdce. Za chvíli se přinutila se na něj pořádně podívat; na ten omlácený obličej beze známek života.

Na zápěstí měl spáleniny od provazu, na dolní části paží červené skvrny. Taková zranění si člověk ve vodě nepřivodí. Podívala se mu na nohy a zjistila, že má modřiny i na chodidlech.

Namáhavě polkla. Netopil se. Kdepak, někdo ho svázal a zbil. Znovu se pořádně nadechla a přemáhala zděšení, které ji hrozilo ovládnout. Snažila se přijít na to, co se mu asi stalo.

Jeho oči se bez varování a náhle otevřely. Zakašlal, začal se dusit, jako kdyby

mu do plic náhle znovu vnikal kyslík. Sandrine odskočila a jemu z úst vyhrkl čůrek říční vody. Pokusil se posadit, ale neměl dost síly a znovu se svalil na zem.

„Duchové vzduchu,“ zadržmolil. „Počet byl desettisíckrát deset tisíc ...“

Upřel na ni oči. Prosebné, ublížené oči plné zoufalství.

„Nehýbejte se,“ řekla honem a snažila se, aby to znělo klidně. „Dojdu pro pomoc. Potřebujete pomoc.“

„Řekněte to Baillardovi,“ zašeptal. „*Trouvez-lui. Dites que...*“

„Někoho seženu,“ prohlásila. „Policii nebo...“

Jeho ruka vystřelila a sevřela jí zápěstí.

„Policii ne. Nemůžu jim věřit... ne!“ zajíkl se. „Povězte to starému pánovi, řekněte mu...“

„Dobře, tak zajdu pro doktora,“ slíbila a snažila se vymanit ze sevření jeho prstů. „Potřebujete pomoci, někoho přivést musím. Nesmíte...“

„Povězte mu, že... je to pravda. Skleněné moře, ohnivé moře. Promluvíš a přijdou.“

„Tomu nerozumím,“ odpověděla zdeptaně. „Nevím, co to znamená.“

„Duchové vzduchu...“ zašeptal, ale jeho hlas už utíchal.

„Ne, nevzdávejte to...“

Strašlivé zachroptění. Zakloktalo mu v krku, pak vymrštil ruku do prázdna. Bojoval zuřivě o každý nádech.

„Musíte šetřit silami. Pomoc tu bude brzy,“ lhal a znovu se podívala k silnici.

„Všechno je to pravda,“ zopakoval a málem to vypadalo, jako by se usmíval.

„*Dame Carcas...*“

„To bude dobré. Hlavně...“

Ale on už ztrácel vědomí, měnil barvu, od růžové přes šedou k bílé.

Sandrine s ním pořád trásla, snažila se ho udržet při vědomí. Stlačovala mu hrudník, mokrá sukně se jí vzadu lepila na nohy, chodidla měla samé bláto a pořezané od kamenů v řece.

„Držte se,“ řekla a snažila se, aby nepřestal dýchat. „Brzy tu bude pomoc, tak se držte.“

Pak jako by ji začalo mravenčit v zátylku. Někdo tu je. Někdo za ní stojí.

„Díky Bohu,“ chystala se říct, ale něco jí připadalo v nepořádku.

Mezi žebry ji bodlo, ale spíš strachem než úlevou. Honem se otočila, ale byla příliš pomalá. Oslepující bolest na spánku, oslnivé bílé a žluté a červené světlo, a pak už padala, padala, nohy pod ní podjely. Vůně řeky a rákosí, všechno se to hnalo vstříc k ní. Ruka v zátylku, která jí strkala hlavu do vody. Řeka jí najednou rámovala obličej, šplouchala jí do úst, do nosu, stíny a světlo se tetelily na hladině.

Na chvílku slyšela zašeptání. Hlas, který nedokázala určit, zvuk, který slyšela, a přece neslyšela. Který prožívala někde za hranicemi jazyka a sluchu.

„*Coratge.*“ Dívčí hlas, lesknoucí se ve světle. Odvahu.

A pak nic.

Kapitola 5

HAUTE VALLÉE

Audric Baillard stál na mýtině na kraji bukového lesa ve francouzské části Pyrenejí. Místo obvyklého světlého obleku a panamáku měl na sobě nevýrazné oblečení, jaké se tady v horách nosí. Manšestrové kalhoty, košili s rozhalenkou, na krku žlutý šátek, na hlavě široký klobouk. Byl opálený, jeho vráscitá pokožka vypadala jako vydělaná kůže. Byl starý, ale pořád dost silný, a v očích, které toho tolik zažily, se zračilo odhodlání.

Vedle něj stál pěkně oblečený chlapík, který si ve vedru otíral čelo. Měl na sobě černý oblek a litinově šedý plstěný klobouk, přes ruku si přehodil světle hnědý trenčkot a nesl v ní kožený kufr. Vedle něj stály dvě zamklé holčičky a žena s mrtvými očima. Kousek dál stál ještě mladík v rolnické haleně a holínkách. Všude kolem jen zvuky lesa. Králíci, veverky, holubi hřivnáci, všichni na sebe pokřikovali.

„Hodně štěstí,“ řekl Baillard.

„Ani vám nemůžu dost poděkovat,“ odpověděl Američan, Shapiro, a vytáhl z kapsy obálku. „Doufám, že to stačí...“

Baillard zavrtěl hlavou. „To není pro mě, příteli. Je to pro převaděče, *passeurs*. To oni nejméně riskují.“

„Nechtěl jsem se vás dotknout, pane.“

„Také jste se mě ani v nejmenším nedotkl.“

Američan zaváhal, pak vrátil obálku do kapsy. „Když myslíte...“

„Myslím.“

Shapiro se ohlédl po průvodci, pak ztlumil hlas, aby to žena a děti neslyšely.

„Ale doufám, pane, že vám nebude vadit, když se jako obchodník ze zájmu zeptám, proč to tedy děláte.“

„Čistě abych pomáhal druhým,“ odpověděl Baillard tiše.

„Ale vy přece riskujete také, ne?“

Baillard na něj upřel tichý a klidný pohled. „Máme těžké časy.“

Shapiro se zakabonil. Baillard věděl, že jeho příbuzní, francouzští Židé, byli mezi prvními, které v Paříži pochytili. Přijel sem z Ameriky, myslel si, že je jeho peníze zachrání, ale za celý rok se mu povedlo najít jen bratrovu manželku a dvě z jejích čtyř dětí. Ostatní zmizeli.

„Nesmíte si za to dávat vinu,“ řekl Baillard tiše. „Díky vám dostaly madame Shapirová a vaše neteře šanci. Všichni děláme, co můžeme.“

Shapiro na něj upřel oči a pak přikývl. V Baillardově hlase bylo cosi, co jej přesvědčilo, že je upřímný.

„Když myslíte,“ řekl znovu. A ještě jednou se po očku podíval na *passeura*.

„A co ten, mluví anglicky?“

„Ne. Ostatně ani francouzsky moc ne.“

Shapiro nakrčil obočí. „Takže po čem se mám rozhlížet? Myslím tím nějaké orientační body, pro případ, že bychom se rozdělili.“

Baillard se usmál. „Jsem přesvědčen, že se to nestane, ale každopádně je trasa jednoduchá. Slunce musíte mít stále před sebou a půjdete po *drailles*, těch širokých stezkách, co používají pastýři. Přejdete několik bystřin, projdete jak po loukách, tak lesy. První jezero, ke kterému dorazíte, se jmenuje Étang de Baxouillade. Držte se tak, abyste vodu měli po levici. Pak půjdete borovým lesem a za něj, až se dostanete na břeh Étang du Laurenti. Když to půjde dobře, bude tam čekat druhý *porteur*. S ním budou další tři, kteří dnes přecházejí na druhou stranu. Dovede vás na vrcholek Roc Blanc, odkud už jde cesta dolů k hranicím s Andorrou.“

„Takže tenhle se mnou nezůstane?“

„Jsou různí převaděči pro různé části hor. Nevím to přesně, ale myslím, že ten druhý bude Španěl.“

„Výborně. Španělsky trochu umím.“

Baillard se usmál. „Doufám, že vás příliš neurazím, pane, ale doporučuji, abyste konverzoval co nejméně. Prozradil by vás přízvuk.“

„Nejspíš máte pravdu,“ řekl muž přátelsky a přijal poznámku v dobrém rozmaru. „Jak dlouho nám cesta bude trvat, pane? Zhruba?“

„S dětmi asi tak čtyři hodiny k Étang du Laurenti, pak další dvě na vrcholek Roc Blanc. Sestup už bude snazší.“

Porteur si odkašlal. „*Sénher, es ora.*“

Shapiro se otočil, pak se zase podíval na Baillarda. „Co říkal?“

„Že je už čas vyrazit.“ Baillard napráhl ruku. „Horští vůdci znají zdejší kraj i stezky. Vědí, kde nejvíc hrozí, že by vás mohla zahlédnout nějaká hlídka. Takže dělejte, co vám řeknou.“

„No, doufejme, že to dobře dopadne,“ řekl Shapiro, sevřel Baillardovu ruku a potřásl jí.

„A kdybyste někdy zavítal do New Yorku, zajděte za mnou. Myslím to vážně.“

Baillard se pousmál Američanovu sebevědomí a doufal, že není neoprávněné.

Za ty dva roky, co pomáhá pašovat lidi přes Pyreneje – exulanty, uprchlíky, Židy, komunisty, ty, kdo nemají výjezdní víza – hodně lidí skončilo v žalářích ve Španělsku nebo repatriovaných ve Francii. A obzvláště Američané nechápu, že v téhle válce peníze nemají hlavní slovo.

„*Pas a pas,*“ prohodil sám pro sebe.

Díval se, jak skupinka vyráží po stezce. Stejně jako mnozí bohatí uprchlíci, kterým ukázal únikovou cestu, si toho s sebou vzali příliš. Američan není oblečený do hor, děti se budou s kufříky sotva vléct a žena vypadá sklíčeně, jako když toho zažila příliš, než aby si zachovala naději, že kdy bude znovu v bezpečí.

Baillard si vzdychl, popřál jim štěstí, pak se otočil a vracel se stejnou cestou do vesnice Ax-les-Thermes. Vzduch byl svěží a čistý, ale slunce páliło a bude pálić ještě víc – a on byl unavený. Nachodil už v těchhle horách tisíce kilometrů a smířil se s tím, že se blíží doba, kdy už nebude mít na podobné namáhavé štreky dost sil.

Znal hodně tajemství ukrytých v těchhle vrších, ale unikalo mu vysvětlení smyslu toho všeho. Vydal několik knih – o folklóru, o krvavých dějinách kraje, o citadele v Montséguru a o jeskyních v Sabarthských horách a Lombrives a pod horskými vrcholky ve Vicdessosu – ale pravda o jeho nekončícím poslání mu stále paličatě odolávala.

Naposledy se podíval. Jeho svěřenci se změnili v tečky na obzoru; pět zmenšujících se postaviček rychle kráčejících do kopce. Pronesl za ně modlitbu, pak se zase otočil a pomalu šel z kopce.

Baillardovi zabralo skoro hodinu, než došel na kraj města. Tam se převlékl do svých obvyklých šatů. Všiml si, že na rohu ulice naprázdno běží policejní auto, a nenápadně změnil směr. Policisté si ho nevšimli. A pokud ano, nezajímal je; proč taky, postarší pán v bílém obleku, co si po ránu vyšel na vzduch. Ale proč zbytečně riskovat. Proto ho nikdy nechytili, ani v téhle válce, ani v žádné jiné, do které ho povolali, aby sehrál svou roli.

Obcházel město, kráčel pomalu, jako by sám nevěděl kam, pak se vrátil zpátky severními ulicemi a zašel do Café des Halles vedle mostu, kde měl čekat. Místní doktor měl zajít za jednou těhotnou ženou, která co chvíli porodí dvojčata, a slíbil mu, že ho pak vezme do Rennes-les-Bains, kde už doufejme bude čekat balíček od Antoina Déjeana. Baillard si dovolil se chvilku těšit. Pokud všechno proběhne dobře, má šanci.

„Zjevte se, vojska vzduchu,“ zamumlal.

Stará, prastará slova, slova z posvátného textu, o kterém si Baillard myslel, že byl zničen před více než patnácti sty lety.

Ale co když je pravda to, co se proslýchá? Co když se uchoval?

Podíval se letmo na hodinky. Nejméně tři hodiny čekání, pokud tedy doktor vůbec přijde. Objednal si něco k pití a k jídlu. V kavárně měli jen mizerné víno a náhražkovou kávu. Mléko samozřejmě žádné. Ale Baillard toho moc nepotřeboval. Snědl sušenku, namácel si ji do vlažné hnědé tekutiny, popíjel nedobré horské rosé.

Zažil už nejedno léto, jako je tohle, zlatá barva slunečnic a růžová, modrá a červená barva horských květů, které pak s opadávajícím listím blednou do vínově zbarvených podzimů. A vzápětí jsou drsné zimy, s deštěm a mlhou a sněhem a ledem. Nekonečný sled ročních dob. Tolik let, a on přemítá, které asi bude jeho poslední.

Slunce vystoupalo výš na nebe. Baillard dál čekal a díval se na ulici, hledal cokoli, kohokoli, kdo sem nepatří. Všude jsou špehové, sice ne všem na očích, jako v okupované zóně, tady spíš maskování, ale jsou tu. Členové Kundt-Kom-

mission, odboru gestapa, který operuje v *zone non-occupée*; samozřejmě taky SD a SS, ale i Deuxième Bureau. Ochotní spolupachatelé okupantů, jejichž cílem je, jak si byl jist, posléze si podmanit celou Francii.

Baillard se znovu napil vína. V každém věku jiné uniformy, barvy bojových zástav, pod kterými se mašuruje, to vše se ve staletích mění. Bagančata a děla místo praporů a koní, ale příběh zůstává stejný.

Muži s černými srdci. S černými dušemi.

Kapitola 6

CARCASSONNE

„Skleněné moře...“ zamumlala, a znělo to jasně.

Sandrine věděla, že v hlavě slyší jen vlastní hlas, ale jako by přicházel odněkud zdaleka. Měnící se obrysy, zlomky zvuků. Ozvěny prokluzující vědomými myšlenkami tam a zase ven, jako pod vodou. Anebo skrze mraky zahalené průrvy mezi údolími. Ucítla, jak se jí tvrdý kov řetízku v kapse zaryl do boku. Vytáhla ho, ale prsty jako by ji neposlouchaly; náhrdelník spadl na zem.

„Slečno, slyšíte mě?“

Najednou si uvědomila, že jí někdo šetrně shrnuje vlasy z čela.

„Slečno?“

Mužský hlas, milý, tlumený, k tomu vůně santalového dřeva. Tak blízko, že cítí na kůži jeho dech.

„Už je dobře,“ říkal. „Už je dobře, už vám nic nehrozí.“

„Spát,“ vydechla.

„Spát byste neměla,“ nesouhlasil. „Musíte se probrat.“

Sandrine ucítla v podpaží jeho ruce, pak teplo jeho kůže přes košili, jak si jí k sobě přitiskl. „Otevřete oči,“ říkal. „Snažte se zůstat vzhůru. Otevřete oči.“

Cítla, jak mu těžkne v ruku, jak zase ztrácí vědomí. A pak – dotyk jeho rtů, jen jemňoučce. Vdechoval do ní život. Polibek.

Sandrine ucítla, jak se v ní cosi pohnulo, otřes, šok. Políbil ji znovu. Na jedinou kratičkou chvíli otevřela oči, ale nedokázala nic vidět.

„Já...“ vyrazila, jen co oči znovu zavřela. „Já nemůžu...“ Držel ji teď dlaní v zátylku, zvedal jí hlavu.

„Proberte se. Prosím, slečno. Sedněte si.“

Sandrine došlo, že slyší motor, trochu jiný zvuk než předtím od toho motocyklu. Hlasitější, asi přijíždějící auto. Ucítla, jak se svaly toho muže napjaly, a pak si uvědomila, že ji už nedrží v náručí. Položil ji zpátky do trávy a už necítla dotyk jeho kůže.

„Budete v pořádku,“ řekl.

Sandrine chtěla, aby zůstal. Chtěla ho o to požádat, ale slova z ní ne a ne vyjít. Auto se blížilo, střelil výfuk.

„Je mi líto,“ řekl a jeho hlas se vzdaloval. „Bohužel, tady mě nesmí nikdo najít... omlouvám se.“

A byl pryč. Vzduch byl klidný, prázdný. Cítila, jak zase ztrácí vědomí. Pachy říčního břehu ustupovaly jiným vůním, levandulí a rozmarýnu, zelené a nachové barvě údolí kolem Coustaussy. Zimolez a ostrá zimní vůně kouře ze dříví. Obrazy, chladné odrazy. Dřevěná cedule na vedlejší cestě, ukazující cestu ke *castillous*, křivá jako rozbitý kříž. Je ve městě, jde vedle sestry a otce pod červeným a žlutým odborářským transparentem CGT, jsou na demonstraci, je před válkou.

Všichni zpívají o míru a svobodě a jdou kolem zahrad a bílých sloupkových zábradlí a kolem mramorového anděla uprostřed kašny na Gambettově náměstí.

„Mír,“ zadrmlila Sandrine.

V Carcassonne se demonstrovalo za mír v roce 1939, ale válka přišla i tak. V roce 1940 přesto přišla porážka. Jejich hlasy nic nez mohly.

„Patz,“ zadrmlila znovu. „Mír.“

Codex III

GALIE
CARCASO
Červenec 342 po Kr.

Mladý mnich se prodíral davy v úzkých ulicích opevněného města. I když tu panoval čilý obchodní ruch a všichni se statečně snažili chovat, jako by se nic nezměnilo, Arinius cítil ve vzduchu jakousi nejistotu a ostražitost. Přesně taková nálada se šíří po celé Galii už od smrti císaře Konstantina. Všude kolem něj se ruce držely blízko u nožů, připravené je vytáhnout, a oči tékaly sem a tam.

Arinius toho věděl pramálo o vojenské strategii či o diplomacii císařů a generálů, ale z vyprávění zaslechnutých na fóru v Lugdunu nebo od kupců, jež potkal na Via Domitia, zjistil, že dějiny téhle země se skládají z jednoho vpádu a protivpádu po druhém. Ze století do století někdo někomu vnucuje jiný soubor hodnot místo starého – porážka, pak kolaborace, pak asimilace. Pravěké kmeny, jež kdysi žily na rovinách u Carsaku, keltští osadníci, co přišli po nich, kmen Volků Tektoságů tři století před narozením Krista, Augustovi vojáci. A teď se proslýchá, že od východu přicházejí zase jiné kmeny a chtějí se zmocnit toho, čemu dřív vládli římsští císaři.

Arinius netušil, jak dobře a jak často bylo město Carcaso nuceno hájit své hrady, ale dobře viděl, že jsou zbudované tak, aby odolaly obléhání a nepřátelským vojskům. Ty podkovovité strážní věže v severní části opevnění před sebou mají úseky z otesaných kvádrů prokládaných červenými cihlami. V prvním podlaží každé věže jsou tři polokruhová okna s cihlovými oblouky. Dřevěné lávky a cimbuří, kam se leze po žebřících opřených u paty hradeb, střeží pěšáci v kroužkové zbroji a se stříbřitými přilbami; někdo má v ruce *pilum*, podobné oštěpu, jiní zase praky.

Někteří jsou Římané, ale hodně jich na první pohled pochází z okolních vesnic – jak je příznačné pro *limitanei*, posádky pohraničních pevností, které teď hájí i tahle předsunutá postavení. Arinia napadalo, za koho by asi tihle neloajální vojáci na hradbách bojovali. Za hroučící se říši? Za své příbuzné a sousedy? Za Boha? Netušil, jestli aspoň oni sami vědí, komu by byli věrní.

Hlavní ulice byly čtyři a tvořily mezi hradbami kříž. Různé části města pak spojovaly další, menší ulice. Většina budov byla zděná, ne jako ty dřevěné chajdy a domky, které se pořád běžně vidí ve vesnicích na jihu. Nevelké ústřední náměstí, kryté forum, bylo nabitě obchodníky, kteří prodávali koření a bylinky, husy a králíky v dřevěných klecích, vlněné oděvy a kožené pásky k vyspravení sandálů a řemení. Od kovárny se nesly rány kladiv – kovář právě koval hubenou hnědou kobylu.

Arinius viděl mnoho barev kůže a mnoho způsobů oblečení. Někteří muži měli vousy, jiní byli oholení. Ženy z vyšších tříd si zaplétaly vlasy, nosily šperky a jiné ozdoby; většinou to byly dcery a ženy velících důstojníků římské posádky. Jiné chodily postaru, s rozpuštěnými a nepokrytými vlasy a pod pláští s kápěmi měly světlé vlněné tuniky. Těžko říct, kdo je místní, původní obyvatel kraje, a kdo je odjinud.

Najednou Arinia překvapil záchvat kašle. Zlomil se v pase a tiskl si ruku na prsa, dokud ho to nepřešlo, a vši silou lapal po dechu. Podíval se do dlaně, uviděl krvavé tečky a projela jím vlna zděšení. Musí udržet nemoc na uzdě, dokud nebude Codex v bezpečí. Na tom jediném záleží. Na jeho životě ne, jen na tom, aby dokončil poslání.

Šel pomalu dál. Potřebuje si odpočinout. Vyhledal hostinec proti sídlu velitele posádky, impozantní patrové budově s červenými okapy, *tegulae*, pod střechou. Venku byly na dlažbě naházené spousty hliněných hrnců, zčásti rozbitých, kostí a rozšlapaných fíků, z nichž vyhřezla nachová dužnina, ale v hostinci bylo čisto a nabízeli tu přístřeší i stravu za rozumné ceny.

Když si odbyli formality, Arinius vypil dva poháry vína, snědl hrst mandlí a trochu tvrdého kozího sýra s medem. Potom ulehl na tvrdou dřevěnou postel. Rozepnul brož po matce, sundal plášť a použil ho jako přikrývku. Stejně tak použil svůj kožený vak místo polštáře, založil si ruce na prsou, přitiskl si Codex pevně k tělu a usnul.

Kapitola 7

CARCASSONNE

Červenec 1942

„Už se probírá.“

Tentokrát jiný hlas. Jiný muž, rozvážný, vzdělaný, ze severu, nemá místní přízvuk. Není to ten mladík, který jí šeptal, není to ten, co ji políbil. Vzpomínka už slábla. Skutečný svět se vracel, studený a drsný a bezbarvý.

„Mademoiselle,“ řekl Pařížan. „Víte, co se vám stalo? Můžete nám povědět, jak se jmenujete?“

Sandrine cítila řezavou trávu, věděla, že je prochladlá a promáčená. Zkusila se posadit, ale v zátylku ji bolestivě bodlo. Pokusila se aspoň zvednout ruku, ale neměla dost sil. Nedokázala svaly ani kosti přimět k činnosti.

Pak ženský hlas, vysoký a zpěvavý. „Hm, mám dojem, že ji znám.“

Sandrine se povedlo otevřít oči. Hezká dívka lehce po dvacítce, modrooká, s tenoučkým obočím a plavými vlnitými vlasy v barvě obilí všude kolem obličeje. Na sobě měla letní šaty s oranžovým a červeným potiskem, s velikými bílými knoflíky a s výšivkou u límečku a na rukávech.

„Nejste vy sestra Marianne Vidalové?“ chtěla vědět.

Přikývla a hned se jí znovu zatočila hlava.

„Sandrine,“ zmohla se na odpověď. Vlastní jméno jí v ústech připadalo jako mokrá žínka.

„Jistě, Sandrine. Měla jsem to na jazyku. Myslela jsem si, že tě znám. Já jsem Lucie, Lucie Ménardová. Jednou jsme se viděly, myslím, že v Café Continental... před časem. Někam se šlo, ale už si moc nevzpomínám kam.“

Sandrine se na ten večer pamatovala dobře. Marianne seděla na terase a zamávala na ni, ať se jde seznámit s jejími přáteli. Lucie mezi nimi vyčnívala, protože vypadala jako americká filmová hvězda. A podle Marianne taky strašně hltala všechno, co souviselo s Hollywoodem.

„Šli jste na jazzový koncert do Terminu.“

Lucie se rozzářila. „No ne, ty si to pamatuješ!“ Položila jí ruku kolem ramenou. „Vypadáš, že jsi dostala pořádně zabrat. Jak ti je?“

„Mám závratě.“ Sandrine si sáhla na čelo. Něco tam bodalo a páliło. A když ruku odtáhla, měla prsty lepkavé a červené. „Co se stalo?“

„Doufali jsme, že nám to řekneš ty,“ na to Lucie.

Sandrine se zamračila. „Nepamatuju se.“

„Nespadla jsi z kola a nepraštila se do hlavy?“

„Dole u řeky jsou nějaké stopy od kol,“ doplnil muž.

„I když na bicykl jsou trochu moc široké,“ namítla Lucie. „Spíš jako od motorčky.“

„Ne,“ řekla Sandrine pomalu a snažila se rozpomenout. „Ne, někdo tam byl. Vytáhl mě z vody.“

„Nikoho jsme neviděli,“ řekla Lucie a podívala se na svého společníka. „Že ne?“

„Ne.“

Lucie se usmála. „Promiň, zapomněla jsem vás představit. Sandrine, tohle je můj přítel Max. Max Blum, Sandrine Vidalová.“

„Slečno Vidalová,“ řekl muž zdvořile.

Sandrine se důkladněji podívala na muže, který stál vedle Lucie. Byl vysoký a štíhlý, maličko shrbený, jako kdyby se celý život snažil svou výšku skrývat. Měl brýle se silnými černými obroučkami, tmavý oblek a střízlivou kravatu. Pod okrajem klobouku mu vyčuhovaly černé vlasy a vypadal docela jako dravý pták.

„Štěstí, že je tady řeka mělká,“ pokračovala Lucie, „protože jsi do vody sletěla hlavou napřed.“

Sandrine se podívala dolů, na svoje šaty. Kostkovaná sukně, bordó svetr, všechno bylo naskrz promočené. Uschlá hlína na chodidlech a kotnících. Proč lezla do vody? Aha, pro to sako. Brodila se pro ně, ale jen po kolena. Tak proč je celá mokrá?

A najednou si vzpomněla. „Někdo byl v řece. Nějaký muž. Topil se, nebo jsem si to myslela. Vytáhla jsem ho ven, sem, k vrbě, a...“ Otevřela dlaň, ale už tam neměla nic. „V kapse toho saka byl náhrdelník, řetízek.“

Konečně se jí zmocnil šok. Ucítila nápor horkosti, pak kyselou, odpornou chuť v ústech. Vrhla se kupředu, zlomila se v pase, na všech čtyřech zvracela do trávy.

Zvracela, dokud neměla žaludek úplně prázdný, pak se na trávě posadila a ruce si položila na kolena. Připadala si prázdná, vypotřebovaná a i přes slunce hřející jí na obličej i promrzlá na kost.

„Už ti bude líp,“ řekla Lucie soucitně, ale sama vypadala trochu pobledle.

Sandrine přikývla, věděla, že by se měla stydět, jen kdyby jí nebylo tak nanic.

„To sako tu někde vidíš?“ zavolala Lucie na Maxe, který se mezitím nenápadně vzdálil.

„Zatím ne.“

„Zachytilo se v rákosí pod vrbou.“ Sandrine ukázala prstem. „Tamhle.“

„Pořád hledám,“ odpověděl.

„Jeho jsem vytáhla na břeh,“ vykládala dál Sandrine. „Ležel tady.“

Lucie nakrčila obočí. „Tak moment, neříkala jsi, že on vytáhl z vody tebe?“

„Ne, to bylo až pak. A byl to někdo jiný,“ odpověděla Sandrine a hned jí došlo, jak to zní popleteně. „A ještě někdo jiný mě praštil.“

„Chceš říct, že tě tu přepadli?“ pronesla Lucie pochybovačně.

„Ano.“

„Kdo?“

„To nevím.“

Lucie se mračila. „Někdo tě přepadl, pak utekl a nechal někoho jiného, ať tě vytáhne z vody? Dva různí muži?“

„Ano,“ přikývla Sandrine, ale už to neznělo tak jistě.

„A ten druhý pak utekl taky?“

„Protože uslyšel auto,“ na to Sandrine. „Já ho slyšela taky. Auto nebo motorku.“ Zarazila se, najednou neměla jistotu, v jakém pořadí se to všechno seběhlo. „Ne, auto.“ Zvedla hlavu k Lucii. „Vaše auto. Uslyšel, jak jedete, a...“

„Proč by zdrhal, pokud neudělal nic špatného?“

„To nevím. Víím, že to zní směšně, ale takhle se to stalo. Nic si nevymýšlím.“

Lucie se usmála. „Poslechni, malá, já si přece nemyslím, že mi lžeš, ale dostala jsi do hlavy pěknou ránu. Musíš to v ní mít popletené.“

Max se vrátil. „Nic tam není. Prohledal jsem to celé kolem i ve vodě. Žádné sako, nic, co by se podobalo tomu šperku, jak jsi ho popsala.“ Odmlčel se. „A žádný... člověk.“

„Ale ten tam musí být. Byl na tom moc špatně. Možná je v bezvědomí... Nemohl nikam odejít.“

Sandrine se na ně podívala. Maxova dravčí tvář vypadala zamyšleně, ale klidně.

Lucie se tvářila soucitně a chápavě. Přesto bylo jasné, že jí ani jeden nevěří.

„Nic si nevymýšlím,“ prohlásila znovu. „Byl v bezvědomí, trochu se probral, ale pak přišel někdo jiný...“

Lucie se narovnal a upravila si šaty. „Pojď, odvezeme tě domů,“ řekla. „Ať nejsi dlouho v mokřím.“

Sandrine věděla jistě, že se jí to jen nezdálo, to určitě ne. Důkazem byly její bolavé svaly. Podívala se k palouku a k vrbě. Zaváhala. Vážně jí někdo praštil? Myslela si to, věděla to. Ale není možné, že jen uklouzla? Prsty jí zabloudily ke rtům. Santal, jemný dech na kůži, polibek. Tohle si nevybájila.

Její úvahy utál Luciin hlas. „Sandrine?“

Zamrkala. „Promiň... neslyšela jsem.“

„Ptala jsem se, jestli se o tebe má kdo postarat, pokud tě odvezeme domů. Jestli tě někdo dá dohromady.“

Sandrine přikývla a hlava se jí znovu začala točit. „Marieta, naše hospodyně.“

Lucie napřáhla ruku a pomohla jí vstát. „V tom případě jedeme.“ Sesbírala ze břehu Sandrininy věci. „Pěkné ponožky, mimochodem. Nezvyklé. To je něco extra, panečku.“

„Díky.“ Zmohla se na úsměv. „Otec mi je přivezl ze Skotska. Těsně před tím, než ho povolali. Pak ale...“

Luciin hezký obličej se zakabonil. „Ano, víím, a je mi to líto. Slyšela jsem, že se nevrátil.“

„Nevrátil.“ Nedokázala než to zopakovat. „A co ty?“

„Můj otec je v zajateckém táboře,“ odpověděla Lucie napjatě, „ale očekáváme, že ho každou chvíli propustí.“

„To je dobře.“

„Matka říká, že ho ráda uvidí,“ prohlásila ostře. „Co se mě týče, mužou si ho Němci nechat.“

Sandrine se na ni překvapeně podívala. Čekala, že k tomu Lucie ještě něco dodá, ale nic.

„Mariannin snoubenec je v lágru v Německu,“ řekla, aby ukončila ticho.

„Thierry, já vím.“

„Ty ho znáš?“

Lucie se znovu usmála. „To já jsem je seznámila.“

„Já ho až tak dobře neznám. Jeho sestřenice Suzanne je Mariannina kamarádka, ale nechodili spolu dlouho, když dostal Thierry povolávací rozkaz. Připadá mi fajn.“

„Je fajn.“

„Loni v říjnu dostala Marianne takový ten šedivý korespondák, že je v zajetí. Od té doby o něm nic neví.“

„To má těžké.“

Max zachytil jen konec hovoru. „Co je těžké?“

„Nevědět, co budoucnost přinese,“ řekla Lucie a zvedla k němu zraky.

„Moc si se vším lámeš hlavu, Lulu,“ řekl laskavě a pohladil ji po tváři.

Nasedli do auta. Lucie nastartovala a vyrazili do kopce, ulicí ke hřbitovu svatého Michaela. Sandrine zavřela oči, ale okamžité jí do hlavy vtrhly živé obrazy událostí dnešního dopoledne – pokřivené, úzkostné, matoucí – a hned zas oči otevřela. Snažila se nemyslet na ten mužský obličej, na zoufalý dotyk jeho prstů na své paži, na chroptění v hrdle. Co se mu stalo? Kde je? Je pořád naživu?

Po zádech jí přešel mráz.

„Jsi v pořádku, holka?“ zeptala se Lucie a podívala se na ni.

„Je mi trochu zima.“

„To bude od šoku.“

Sandrine se nutila soustředit na to, co vidí za oknem auta. Na ty obyčejné, všední věci. Kočku slunící se na zdi, na to, jak pomrskává černým ocasem sem a tam na pozadí bílé omítky, takže se to podobá pohybům stěrače. Dva květináče z pálené hlíny podobné amforám, které stojí po obou stranách dveří natřených barvou, jakou má biskupův ornát. Pánský klobouk ležící u vozovky v rue du 24 Février.

Když zabočili do rue du Manège, Sandrine si vzpomněla, proč jí jméno Blum zní povědomě. O ročník níž chodila do jejich školy nějaká Liesl Blumová. Že by Maxova sestra, anebo sestřenice? Taková tichá, pracovitá dívka, vypadala na svůj věk o dost starší. Liesl patřila mezi ty žáky, kteří do Carcassonne přišli, když padla Paříž. Teď je snad jedním ze dvou nebo tří posledních židovských dětí, co ve škole zbyly. Kdo měl peníze, ten už vypadl, do Ameriky, do Anglie.

Lucie zabočila doleva, na Barbèsův bulvár. Povídali si s Maxem o autě, byl to modrý peugeot 202. Lucie ožila a oči se jí blýskaly. Zdálo se, že toho o autech hodně ví. Sandrine se rozpomněla, že Ménardovým patří jeden z největších autoservisů ve městě.

Opřela se čelem o sklo, snažila se vymyslet, co udělá. Jenže myšlenky se jí pořád motaly dokolečka, jako když se vlna odmotává z klubíčka. Byly to nesourodé zlomky, ale jako by i tak vytvářely související vzor. V hlavě jí pořád zněla ta divná slova.

A i když nechápala, co znamenají, byla nesmírně živá a jasná.

Kapitola 8

Raoul běžel a běžet nepřestal, dokud nebyl u strmé uličky ke hřbitovu. Až pak zpomalil do ostré chůze, zamířil do kopce a přes něj, k rue du 24 Février. Zastavil se, teprve když se ocitl u vchodu na hřbitov. Ohnul se v pase a snažil se v tom parnu chytit dech.

„Sakra,“ vyrazil ze sebe. „Sakra.“

Nějaká starší paní, která se za vraty shýbala a nabírala si do konve vodu, se na něj nesouhlasně podívala.

„*Pardon*,“ omluvil se.

Raoul si počkal, až paní odejde z doslechu, a pak se ve stínu opřel zády o zeď. Všechno se to zběhlo tak rychle... V jednu chvíli šel podél řeky, myslel na zítřek – a pak obešel roh a uviděl tu dívku, jak pulkou těla leží ve vodě. Pokusil se jí pomoci.

Dal jí polibek života. Potom ta úleva, když mu došlo, že je v pořádku, a políbil ji znovu. Sám nevěděl, co to do něj vjelo.

„Sakra,“ vydechl znovu.

Když uslyšel to auto, nahodil se v něm pud sebezáchovy. Tři roky války, porážek a nedůvěry ke všem se přimlouvaly, aby se nezdržel a nezjišťoval, kdo to je. Tím by si koledoval, aby ho chytili. Dneska v osobních autech nejezdí skoro nikdo, kromě lékařů a pár státních úředníků, a samozřejmě policistů a členů státní správy.

Ale stejně si připadal jako sketa, že tam tu dívku nechal. Pročísl si vlasy prsty a došlo mu, že někde cestou přišel o klobouk. Žádná velká ztráta, ale i tak. Podíval se dolů. Nohavice měl mokré, ale látka byla tmavá, takže to moc poznat není.

Vytáhl z kapsy řetízek. Ta holka ho měla v ruce. Prostý, stříbrný, ale Antoine si ho nikdy nesundával. Byli tam snad spolu? Měli tam domluvené setkání? Na kurýra moc nevypadá, ale to by samozřejmě byla pro kurýra výhoda.

Podíval se na hodinky. Má čas se napít. Potřebuje se napít. Vykročil k Place des Armes. V Café Lapasset nebylo kam si sednout – potřeboval místo, odkud uvidí, co se kolem děje –, zato našel stůl ve Grand Café des Négociants, odkud

měl pěkný výhled na náměstí i na Portail des Jacobins na protější straně. Objednal si sklenici červeného a vyndal ze zmačkané krabičky cigaretu, i když věděl, že pokud nebude šetřit, spotřebuje příděl před koncem týdne. Do vzduchu plného brebentění a klepů se vznesl proužek bílého dýmu.

Raoul si od pána u vedlejšího stolu půjčil výtisk *La Dépêche*. Jako dneska všechny vichistické noviny byly i tyhle jedna zatuchlá směska domácí a zahraniční politiky, většinou pojaté dost propagandisticky. V Narbonne se zatýkalo – deset partyzánů, kteří tiskli a roznášeli antivichistické letáky, a čtyři z nich při tom francouzští policisté zastřelili. Náhlé záplavy v Tarasconu, přípravy na Fête de l'Âne na konci měsíce v Quillanu – oslavy se budou konat poprvé od roku 1939. Uprostřed pár otrhaných konců papíru, protože si někdo už vytrhal potravinové lístky. Předpověď počasí pro pláže v Gruissanu a v La Nouvelle.

Muž se zvedl a chystal se odejít. Raoul mu šel noviny vrátit, ale on zavrtěl hlavou.

„Nechte si to. Nemá to ani cenu papíru, na kterém to vytiskli.“

„To máte pravdu,“ přikývl.

Zaujal ho článek o maršálu Pétainovi. Hrdina z bojů u Verdunu je už dva roky v čele exilové francouzské vlády ve Vichy a v neokupované zóně je to pořád oblíbená postava. Tradicionalistům připadá, že to je symbol mravní síly a cti, ztělesnění starých katolických hodnot Francie. Dokonce po něm přejmenovali bulvár Jeana Jaurèse, ovšem cedule pořád někdo ničil. Příznivci Vichy tvrdili, že *voie de la collaboration*, jak Pétain nazval svoje vztahy s nacisty, jsou součástí dlouhodobé strategie: pan maršál má plán, jak Francii zachránit, hlavně musíme být trpěliví. Lidé jako Raoul, které status quo neuspokojoval a kteří podporovali generála de Gaulla a jeho Svobodné Francouze, byli považováni na nepohodlné.

Článek byl o tom, že Židé teď sice v okupované zóně musejí nosit žluté hvězdy, stejně jako na všech ostatních obsazených územích, ale ve Vichy odmítli tento postup uplatnit i v *zone libre*. Úvodník tvrdil, že je to „důkaz“ o tom, jak je vláda zásadová.

Raoul noviny znechuceně odhodil a prsty mu zůstaly špinavé od černi. Z naitivity toho tvrzení se mu udělalo zle. Z každé nové vyhlášky, z každého nového kompromisu cítil větší stud za to, že je Francouz. Stejně jako mnoho obyvatel Jihu jej znechucovalo masové zatýkání komunistů, z nichž mnozí bojovali s ostatními v roce 1940, a internace těch, kdo se stavěli proti Vichy, a také Židů, kteří už nebyli považováni za Francouze. Francii prostě po kouscích pohlcuje Reich. Raoul to nenáviděl, a nesnášel také ty, kdo to dopustili, ať už záměrně, anebo z nedbalosti. Konat zlo, anebo mu neodporovat; nakonec to vyjde nastejno.

Vstal, hodil na stůl pár mincí, pak přešel přes Barbèsův bulvár a nedokázal přestat přemítat – jako to dělával často –, co by s tím vším dělal jeho bratr. Bruna zavraždili v prosinci 1938 ve Španělsku frankističtí fašisté, ale aspoň se nedožil pohledu na to, jak je Francie na kolenou. Raoul doufal, že z něj vyroste chlap, na jakého by bratr byl pyšný.

Ta ztráta jej zatvrdila, a tak statečně a poctivě bojoval proti náckům. Zabíjel a díval se, jak druzí umírají, ale vždycky dělal, co mohl, aby svoje spolubojovníky ochránil. Po porážce a kapitulaci v červnu 1940 se přidal v horách k odbojářské skupině a pomáhal pašovat uprchlíky a spojenecké letce přes hranice do Španělska.

Obstarával falešné papíry a cestovní povolení, peníze a pasy pro ty, kdo ztratili právo zůstat ve Francii. Myslel si, že Bruno by se zachoval stejně, kdyby žil.

Raoulova skupina operovala skoro dva roky, ale pak ji někdo zradil, jeho kama-rády zatkli a poslali do neblaze proslulého lágru Le Vernet. Raoul unikl zatčení jen proto, že když policie přišla, nebyl na základně. A protože ztratil vše, doklady i prostředky, musel se vrátit do anonymity ve svém rodném Carcassonne. Ke své truchlící matce chodící jako tělo bez duše po maličkém, tmavém bytě na Riquetově nábřeží, kde jí společnost dělal jen Brunův duch.

Raoul to nenáviděl. Pro civilní život se nehodil a po bratrovi se mu v Carcassonne stýskalo ještě víc, protože na jeho ulicích společně vyrůstali. Takže před několika měsíci, když jej oslovil César Sanchez, jeden z Brunových známých z interbrigád, a nabídl mu, jestli se nechce přidat ke skupině vlastenců v Carcassonne, Raoul neváhal.

Zvedl hlavu a uvědomil si, že je už na Carnotově náměstí. Znovu se letmo podíval na hodinky. Pořád je moc brzy, takže šel dál přes náměstí a do rue Georges Clemenceau. César pracuje v tiskárničce při Café des Deux Gares. Když Raoul zajde nejdřív tam, aspoň bude mít možnost povědět mu už před schůzkou, že našel u řeky Antoinův řetízek.

Kapitola 9

„A jsme tady,“ řekla Lucie a zastavila u obrubníku před Sandrininým domem.

Max vystoupil a odepnul bicykl z nosiče. „Kam to chceš dát?“

„Do zahrady, vzadu je branka.“

Přikývl a zmizel za rohem. Sandrine se za ním dívala.

„Max je hodný,“ prohlásila.

Lucii zasvítily oči. „Že ano?“ Naklonila se k ní a otevřela jí dveře. „A jdeme.“

Sandrine se ani nehнула.

„Jsi v pořádku, malá? Chceš pomoci dovnitř?“

Sandrine zavrtěla hlavou. „Ne, jde o něco jiného... myslím, že bych měla jít na policii. Ohlásit, co se stalo.“

Lucii se na obličejí usadil polekaný výraz. „To není dobrý nápad,“ řekla okamžitě.

„Já vím, že mi nevěříš...“

Lucie ji nenechala domluvit. „Ne, o to nejde...“

„...a nemám ti to za zlé,“ pokračovala Sandrine. „Ale vím, co jsem viděla. A policii by se to říct mělo.“

Lucie se mračila. „Rozhodně bys do toho neměla policii zatahovat. Maxovi by to mohlo nadělat problémy, a taky...“ zaváhala. „Každopádně jsi v pořádku. Nic vážnějšího se ti nestalo.“

„Jak to, přece mě někdo přepadl,“ namítla Sandrine, protože ji Luciin odpor vyvedl z míry. „Co když to udělá znovu? Co když přepadne nějakou jinou dívku?“

„Určitě policii nepřesvědčíš, že se přesně tohle stalo,“ upozornila ji Lucie. „Nemáš důkazy.“

„A co tohle?“ řekla Sandrine a dotkla se rány na hlavě.

„To nic nedokazuje, řeknou prostě, že jsi spadla z kola. A... když to nahlásíš, zjistilo by se, že jsme tam byli my dva. Že tam byl Max. Policie se tě na všechno vyptá. To určitě nechceš, nebo ano? To přece nechceme nikdo.“

„A ten muž, co se ztratil?“ prohlásila Sandrine tiše. „Co s ním? To jeho zranění bylo...“ Zarazila se, vybavila si odřeniny od provazů na zápěstích, modřiny, bolest v jeho tváři. „Bylo by správné to nahlásit.“

„Počkej, než si o tom promluvíš s Marianne. Určitě se na to bude dívat stejně jako já.“

„Ale třeba ho rodina hledá. Někdo mohl ohlásit, že se ztratil.“

„Tak se aspoň převlíkni, než něco začneš podnikat,“ zkusila to Lucie jinak. „Nebo si něco uženeš.“

„Když to tak udělám, budou mi věřit ještě méně,“ namítla. „Podívej se na mě teď – hned na mně poznají, že si nevymýšlím.“

„Poznají, že jsi spadla z kola, nic víc,“ trvala Lucie paličatě na svém. Sandrine konečně pochopila, že ať říká, co říká, ona názor nezmění, a tak usoudila, že může jedinec jít sama na policejní stanici, až Lucie s Maxem odjedou. Ještě chvílku seděla, dělala, jako že to zvažuje, a pak si vzdychla.

„Asi máš pravdu.“

Bylo jasně patrné, jak se Lucii ulevilo. „Tak je to rozumné, holka,“ pospíšila si. „Nejlepší je policii do toho neplést.“

„Počkám, co na to Marianne,“ prohlásila Sandrine a vystoupila z auta. „Schválně, co mi řekne.“

Lucie vyskočila z vozu taky a objala ji. „Určitě budeš v pořádku?“

„Ano. Neboj se.“

„Vážně by ses o tom neměla před nikým zmiňovat,“ dodala Lucie. „Myslím samozřejmě kromě Marianne. Jinak nikomu.“

„Dobře,“ přikývla Sandrine a vyrazila po schodech k domovním dveřím.

„Hotovo?“ řekla Lucie zvesela Maxovi, který se už vrátil.

„Nechal jsem kolo hned za brankou,“ hlásil a mírně, formálně se Sandrine uklonil. „Rád jsem vás poznal, mademoiselle Vidalová... navzdory těm okolnostem.“

„Já vás taky. A děkuji. Byli jste oba moc hodní.“

Sandrine se dívala, jak Max nasedá dopředu vedle Lucie a jak odjíždějí. Jakmile auto zmizelo za rohem, seběhla zase ze schodů a honem vykročila k Bastide a k policejní stanici.

Několik minut nato už stála před policejním komisařstvím a dívala se na ně. Za celý život neměla jedinkrát důvod do té elegantní bílé budovy vstoupit. Otec ji vychoval, aby věřila úřadům, ale tím to končilo. Před válkou, před tím, než rozsekli Francii vejpůl, před okupací severu. Není vlastně Luciino varování oprávněné... vzhledem k tomu, co musí policie dělat teď – zatýkat, podnikat zátahy, prosazovat nové zákony? V tu chvíli se dveře policejní stanice rozletěly a na schodech se ukázali dva policisté. Prohlédli si Sandrine od hlavy k patě, pak si něco řekli a oba se rozesmáli. Zrudla, z jejich pohledů zrozpačitěla, ale také jí to dalo podnět potřebný k tomu, aby šla dál.

Vyběhla po schodech. Když byla nahoře, otočila se. Policisté byli pořád na chodníku a upřeně se na ni dívali. Sandrine jim ukázala záda, otevřela dveře a vešla.

Na stanici to páchlo dezinfekcí, tabákem a potem. Nějaká žena s rozmazanými očními stíny a modřinami na obličejí seděla na dlouhé lavici pod oknem a vzlykala. Na opačném konci lavice seděl postarší muž páchnoucí alkoholem a něco si drmolil; ztracená existence. Na stěně byla připíchnutá titulní strana *L'Echo de Carcassonne* se zrnitým snímkem maršála Pétaina, hned vedle černobílého informačního plakátu radícího občanům, aby byli bdělí a dávali pozor na pátku kolonu. Také tam byla nástěnka plná policejních snímků hledaných osob. Plakátky slibující odměnu, plakátky s hledanými osobami, a všichni na nich vypadali jako ničemové. Skoro nelidsky.

Do chodby vyšel tmavovlasý policista se stříbrnými knoflíky, černou kravatou a proužky na ramenou. Jemně se dotkl ženiny paže.

„Necháme si ho tady, dokud se z toho nevyspí,“ prohlásil. „Vás zatím odvezeme domů.“

Žena přikývla, pak pomalu vstala. Kabelku si přitiskla k tělu jako štít a nechala se vyvést ven. Sandrine se na ni usmála, ale ona měla hlavu svěšenou a nijak nereagovala.

Když byli pryč, Sandrine přistoupila k recepci.

„Promiňte,“ řekla.

Recepční na ni kašlal a klidně si dál listoval v novinách.

„*S'il vous plaît*,“ zopakovala hlasitěji.

Pořád si jí nevšímal. Naštvaně se předklonila a plácla do zvonku. Opilec v koutě se rozesmál.

„Tak pohni,“ křiknul. „Ta holka s tebou chce mluvit. Přišla za tebou,“ drmolil. „Touží po tobě. Je to tvoje holka, ne? Nějak moc mladá...“

„Tak dost,“ okřikl ho recepční, „nebo tě zase zavřu do cely.“

Ale konečně se na ni podíval, a když si všiml stavu jejích šatů, nadzvedl obočí.

„Copak?“

Sandrine se mu podívala do očí. „Přišla jsem ohlásit zločin.“

Kapitola 10

Raoul pozoroval boční vchod do Café des Deux Gares z Jardin des Plantes, aby se ujistil, že se neděje nic mimořádného. Ani náznak, že by podnik sledovali, žádná nezvyklá činnost. Jen pár pobudů sedělo na kamenných schodech pod bustou Omera Sarrauta, žmoulali hrubé cigarety a měli temné, slídivé oči. Bronz z obruby kašny dávno zmizel, roztavili ho pro válečné potřeby.

Jakmile Raoul získal jistotu, že nic nehrozí, rychle přešel přes ulici do úzké vedlejší uličky vedoucí podél kavárny. Zaklepal na dveře, třikrát rychle za sebou, pak chvíli počkat; třikrát rychle za sebou, pak chvíli počkat; potom zase třikrát. Nervózně se zadíval do uličky, pak i na druhou stranu, a čekal, kdy se za dveřmi ozvou kroky na schodech.

„Oui?“

„To jsem já.“

Zarachtání řetízku, pak zvuk klíče v zámku, a nato mu už César otevřel.

„Co tady děláš?“

„Chtěl jsem tě zastihnout ještě před schůzkou.“

„No tak pojď. Ještě nemám úplně hotovo.“ César ho vtáhl dovnitř a zabouchl dveře. „Pět minut.“

Raoul šel za ním po schodech do suterénu. César rozsvítil matně červenou lampu na stropě a pak zavřel dveře.

Temná komora byla dobře vybavená; dědictví po předválečných dobách, kdy tady novináři vyvolávali fotky a pak je telegraficky posílali do pařížských deníků. Láhve s vývojkou, zřetelně značené štítky, zvětšovák a sušička. Raoul si všiml, že na drátě nad dřevěným stolem visí na kolíčkách řada černobílých fotek lágrů v Argelès a v Collioure. Poznal mořský břeh, bažiny, vzduch hemžící se komáry. Když se v červnu 1940 Francie vzdala, strávil cestováním mezi tábory v Collioure, Saint-Cyprien, Rivesaltes a v Argelès několik týdnů; pomáhal Brunovým kolegům z interbrigád. Snímky v něm probudily hodně bolestných vzpomínek.

„Kde jsi k nim přišel?“ zeptal se tiše.

„Propašovaly je ven ženy od Červeného kříže,“ odpověděl César.

„To je od nich odvážné.“

César přikývl. „To ano.“

Fotografie byly zjevně pořízené potají a proti zákazu – měly divné úhly záběrů, byly rozmazané, rozostřené –, ale přesto mluvily jasnou řečí. Na kost vyhublí lidé,